
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2 MØRE OG ROMSDAL

Sunndal kommune

Overordna analyse Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019

Behandling av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019:

Forslag utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 leveres kontrollutvalget 8.9.2016

Kontrollutvalget i Sunndal kommune behandler planen i sak xx/ 2016 i møte 22.9.2016

Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon i sak xx/ 2016 i møte xx.xx.2016

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommune-loven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskaps-kontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Utkast til overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon ble våren 2016 utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal ved Einar Andersen og Anny Sønderland.

Innholdsliste

INNHALDSLISTE.....	3
1 INNLEDNING	4
1.1 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON	4
1.2 FORVALTNINGSREVISJON	4
1.3 FRAMGANGSMÅTE OG METODE	5
1.4 GJENNOMFØRTE FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT 2008-2015.....	6
1.5 KORT OM SUNNDAL KOMMUNE	7
2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	8
3 OVERORDNA ANALYSE	9
3.1 PLAN- OG STYRINGSSYSTEM.....	9
3.2 OMSTILLING	12
3.3 BRUKERMEDVIRKNING.....	12
3.4 ETIKK OG ÅPENHETSKULTUR.....	13
3.5 KOMPETANSE OG REKRUTTERING.....	14
3.6 ARBEIDSMILJØ, SYKEFRAVÆR, HELTIDSKULTUR	15
3.7 BARN OG UNGE.....	17
3.8 HELSE, OMSORG OG VELFERDSTJENESTER.....	20
3.9 FLYKTNINGER OG ASYLSØKERE	21
4 VEDLEGG	23
VEDLEGG 1 - BEFOLKNING M.M.	23
VEDLEGG 2 - NØKKELTALL - KOSTRA	26
VEDLEGG 3 - KOMPETANSE.....	28
VEDLEGG 4 - BARN OG UNGE	31
VEDLEGG 5 - HELSE OG OMSORG	32
VEDLEGG 6 - SYKEFRAVÆR	33
VEDLEGG 7 - UTGIFTSBEHOV OG KOMMUNENES FRIE INNTEKTER.....	34
VEDLEGG 8 - NYTT INNTÆKTSSYSTEM.....	36

1 Innledning

1.1 Plan for forvaltningsrevisjon

Kommunestyret skal minst én gang i valgperioden vedta en **plan for forvaltningsrevisjon**. Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utarbeides en slik plan og har innstillingsrett til kommunestyret. Det skal gjennomføres en **overordnet analyse** av kommunes virksomhet som grunnlag for utarbeidelse av planen. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke område det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke. Kontrollutvalget i Sunndal kommune bestilte i sak 44/15 i møte 30.11.2015 en overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016 til 2019 fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal.

Plan for forvaltningsrevisjon framgår av kapittel 2 og overordna analyse framgår av kapittel 3 i denne rapporten.

1.2 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon er del av kommunestyrets tilsyn med kommunens forvaltning (kommunens egenkontroll). Forvaltningsrevisjonens rolle framgår i veileder utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Kontrollutvalgsboken):

- undersøke om kommunens virksomhet skjer i tråd med gjeldende lover og regler og kommunens egne planer og vedtak
- et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget kan bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig
- et redskap for å bidra til bedre måloppnåelse og økt kvalitet på tjenestene i kommunen

Forvaltningsrevisjon skal fungere som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, og i tillegg legge til rette for forbedring og utvikling. God dialog og samhandling med administrasjonen vektlegges.

På bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt av kommunestyret bestiller kontrollutvalget rapporter fra kommunerevisjonen. Kontrollutvalget sender rapportene til videre behandling i kommunestyret. Det er kommunestyret som fastsetter hvordan rapportene skal følges opp.

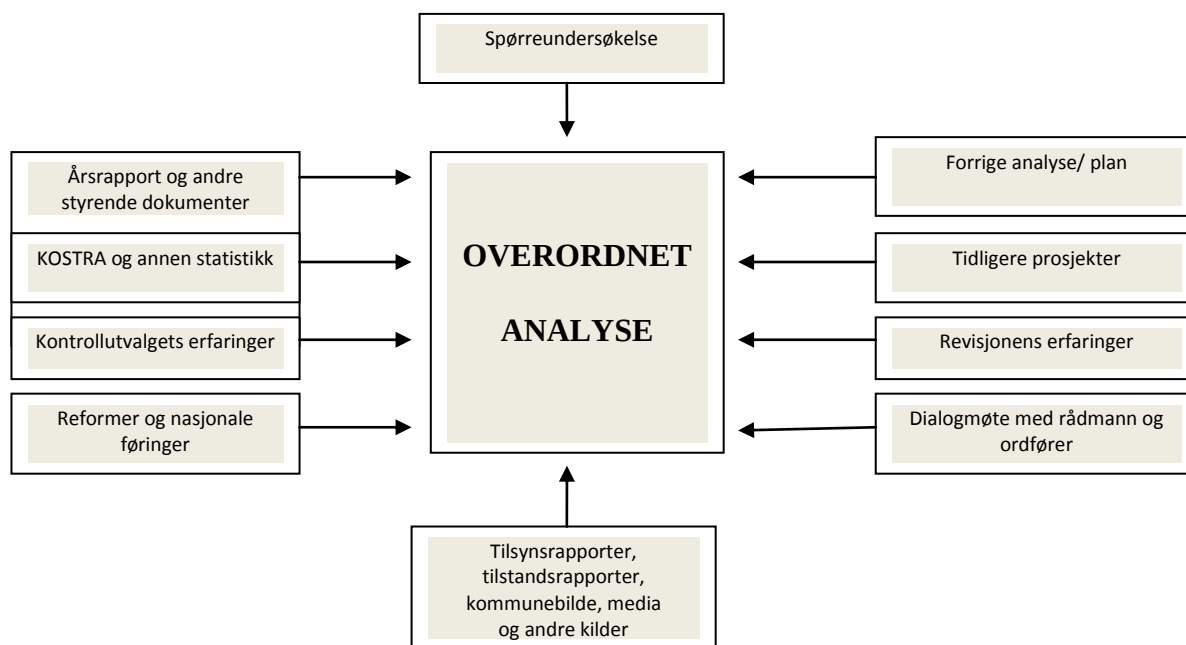
Forvaltningsrevisjon er en form for revisjon av offentlig virksomhet som i [kommuneloven § 77](#) blir definert som *systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger*.

I [forskrift om revisjon](#) § 7 blir ulike typer undersøkelser som kan være aktuelle i forvaltningsrevisjon, omtalt:

- a) Vedtaksoppfølging: om forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.
- b) Effektivitet og måloppnåelse: om forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,
- c) Regeletterlevelse, om regelverket etterleves,
- d) Styringsverktøyenes hensiktsmessighet: om forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,
- e) Administrasjonens saksbehandling: om beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,
- f) Resultat av kommunens tjenesteproduksjon: om resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets forutsetninger og/ eller om resultatene for virksomheten er nådd.

1.3 Framgangsmåte og metode

Den overordnede analysen er basert på modellen presentert i figuren under. Modellen viser ulike kildene som er brukt. Sentralt i dette arbeidet har vært gjennomføringen av en spørreundersøkelse sendt til sentrale ledere, tillitsvalgte, politikere, eldrerådet m.m. Vi har også hatt samtaler med ordfører og rådmann/ administrasjonssjef.

Overordnet analyse for forvaltningsrevisjon er ikke ment å gi et uttømmende bilde av utfordringene i kommunen. Dokumentet peker på noen forhold der kommunen kan ha utfordringer eller utviklingspotensial som det er viktig at kontrollutvalget har fokus på. De enkelte punktene er vurdert av kommunerevisjonen, og gir ikke en fasit på situasjonen i kommunen.

I spørreundersøkelsen blir mange av de samme tema vektlagt av flere kommuner. Alle innspillene i spørreundersøkelsen er ikke hensyntatt, men revisjonen har sammenstilt alle svarene og vil nytte dette som bakgrunnsinformasjon i det løpende arbeidet med revisjon av kommunene. Nedenfor følger noen utfordringer som kom fram i spørreundersøkelsen i Sunndal kommune. Mange av disse har vært sentrale ved valg av tema i denne rapporten:

• helhetlig og langsiktig planlegging • befolkningsutvikling • kommunereform • informasjon til folkevalgte - befolkning • barn og unges interesser i planlegging • rapportering – mål, tiltak, økonomi • rekruttering, kompetanse • iverksetting av kvalitetssystem • internkontroll – innkjøp – likebehandling - oppfølging av avvik	• helhetlig tjenestetilbud - tverrfaglig og tverretattlig • samordning av tjenester til barn og unge • rus - psykisk helse – barnevern – habilitering - barn og unge • samhandlingsreformen • ledelse – medbestemmelse - åpenhetskultur • saksbehandlingsprosesser • heltid – deltid – arbeidstidsordninger - vikarbruk • intern organisering • pedagogiske psykologisk tjeneste • NAV formidlingslån • kultur formidlingsområdet • integrering av flyktninger
---	---

Av svarene i spørreundersøkelsen går det fram at noen ser på et område som en utfordring, mens andre peker på at dette fungerer godt. Dette gjelder for eksempel for flyktninger og asylsøkere. Noen understreker også at utfordringene ikke er større enn i andre kommuner.

I analysen er det også redegjort for generelle utfordringer for kommunene. Denne teksten er til en viss grad felles for de ni kommunene der kommunerevisjonen utarbeider analyse.

Overordnet analyse skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Vesentlighet og risiko kan knyttes til en rekke ulike perspektiver for eksempel bruker, befolkning, samfunn, miljø, organisasjon, ansatte, økonomi.

I analysen vises det til ulike statistikker. Det mest sentrale er KOSTRA, som står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen og prioriteringer i kommuner. Sammenligningene må brukes med varsomhet, og må sees i sammenheng med prioritering og behov i den enkelte kommune. Vedlegg 2 og 7 gir oversikt over KOSTRA-tall, utgiftsbehov (beregnet i inntektssystemet) og kommunens frie inntekter.

Kontrollutvalget i Sunndal kommune fra forrige valgperiode gav i møte i 2015 innspill til arbeidet med analyse og plan for forvaltningsrevisjon. Et foreløpig utkast ble drøftet av nytt kontrollutvalg i møte 1.6.2016 sak 20/16.

1.4 Gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekt 2008-2015

Følgende prosjekt er gjennomført i perioden 2008-2015:

2015	Innkrevning av gebyr for byggesak mm	2010	Spesialundervisning
2014	Barnevernsamarbeid	2009	Legesenteret
2014	Næringsarbeid	2008	Offentlige anskaffelser
2011	Refusjon sykepenges		

Rapportene er tilgjengelig på: nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregister.

I plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012 til 2015 prioriterte kommunestyret i Sunndal kommune følgende prosjekter som aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Åpenhet og innsyn i forvaltningen
- Barnevern
- Kvalitet i hjemmebaserte tjenester
- Samhandlingsreformen
- Befolkningsendring
- Kommunens næringsarbeid

1.5 Kort om Sunndal kommune

Kommuneplanens samfunnsdel definerer visjon, mål, strategier og tiltak for Sunndal i planperioden 2014 – 2020. Målene er:

1. En attraktiv og mangfoldig kommune med 7.400 innbyggere innen 2020 (+ 3 %)
2. En robust kommune for fremtiden
3. Et vekstkraftig og inkluderende næringsliv med 4.000 arbeidsplasser innen 2020 (+ 5 %)
4. Effektiv og miljøvennlig energibruk
5. God infrastruktur, bedre og tryggere veger
6. Bærekraftig forvaltning av natur og verneområder
7. Bedre helse og livskvalitet for alle
8. Sunn kommuneøkonomi - kompetent og attraktiv arbeidsplass
9. En dyktig og effektiv beredskapsorganisasjon

Pr. 31.12.2015 var det 7 160 innbyggere i Sunndal. Dette er en økning på 5 personer fra 2014. Prognosen fram til 2040 viser en svak vekst. I aldersgruppen over 67 år blir det en forholdsvis stor økning. Se vedlegg 1.

Kommunestyret er det øverste besluttede organet i kommunen. Økonomi- og planutvalget, oppvekst- og omsorgsutvalget og teknikk-, miljø- og kulturutvalget er likeverdige utvalg med vedtaksmyndighet og innstillingsrett til kommunestyret, alle med 11 representanter.

Sunndal kommunen har 714 årsverk. Kommune sin administrasjon er fra 2015 organisert i 3 stabsavdelinger (personal, økonomi, service og informasjon) og 10 tjenester: pleie og omsorg, grunnskole, barnehage, eiendom, helse og barnevern, innvandrer-tjenesten, kommunalteknisk, kultur, plan-, miljø- og næring, NAV sosial.

For mer informasjon om kommunen vises det til kommunens [årsrapport](#), [årsbudsjett/handlingsprogram/økonomiplan](#) og [Sunndal kommunes hjemmeside](#).

2 Plan for forvaltningsrevisjon

Revisjonen har valgt å peke på aktuelle tema uten prioritering og uten å foreslå detaljerte problemstillinger. Siden dette er en fireårsplan kan det være en fordel med en viss fleksibilitet slik at kommunen/ kontrollutvalget kan velge tidsaktuelle tema og problemstillinger for forvaltningsrevisjon.

Følgende tema er ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Plan- og styringssystemet herunder
 - helhetlig planlegging/oppfølging, kvalitetssystem/internkontroll,
- Barn og unge herunder
 - helhetlige tjenester, forebygging
- Helse og omsorg herunder
 - psykisk helse og rus, samhandlingsreformen
- Arbeidsmiljø og åpenhetskultur herunder
 - arbeidsgiverpolitikk – roller og ansvar
 - oppfølging av handlingsplan for ledelse og arbeidsmiljø
 - ledelse, ytringsklima, avviksbehandling

Følgende tema kan også være aktuell for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Kompetanse og rekruttering herunder
 - kommunens arbeid med å sikre kompetanse
- Omstillingsprosesser, herunder
 - omstillingskompetanse og- kapasitet.
- Brukermedvirkning herunder
 - brukermedvirkning på individ og systemnivå
- Oppfølging og opplæring av etiske retningslinjer
- Flytninger og asylsøkere herunder
 - integrering av flyktninger, økonomi

Ved prioritering av aktuelle prosjekt har kommunerevisjonen også tatt hensyn til hvilke risiko- og vesentlighetsområder kommunen selv har stort fokus på og arbeider med. Det vil være mindre aktuelt å gå inn på disse områdene.

Revisjonen viser til overordna analyse i neste kapittel for detaljer og bakgrunn.

3 Overordna analyse

3.1 Plan- og styringssystem

Kommunelovens formål gir viktige føringer for kommunene når det gjelder effektivitet, bærekraftig utvikling, tillit og etikk.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. (kommuneloven, forvaltningsloven)

Formålsbestemmelsen i Kommuneloven § 1 lyder: «Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Loven skal også legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.»

Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er **forsvarlig utredet**, og at vedtak blir iverksatt.

For å sikre god styring er det sentralt at plan- og styringssystemet er hensiktsmessig. Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

Det er mange krav og forventninger knyttet til kommunens planlegging. Eksempler på krav/forventninger knyttet til planlegging i kommuner:

- Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.
- Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver. Kommunestyrets prioriteringer, målsettinger og premisser skal komme tydelig fram.
- Barn og unges interesser skal ivaretas.
- Kommunene skal ha oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen og fastsette mål og strategier.
- Nasjonale forventninger til kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling som skal legges til grunn for de nye kommunestyrenes arbeid med kommunale planstrategier og planer.
- Det er statlig planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene.
- Kommunal beredskapsplikt - risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplan.
- Ny forskrift om styringssystem i helse- og omsorgstjenesten - høringsfrist 1.2.2016.

Ulike **planer og rapporter** er viktige styringsdokument. Det er krav knyttet til høringer og medvirkning. Et helhetlig plansystem skal sikre sammenheng mellom ulike planer og fokus på både sentrale mål, kvalitet og økonomi. Det er vesentlig å sikre helhetlig planlegging og oppfølging av planer.

Det er et risikoområde at kommunene ikke klarer å planlegge godt nok i forhold til framtidens behov og kommunens utfordringer. Dette kan for eksempel gjelde forhold knyttet til befolkningsutvikling, økonomiske rammevilkår og andre rammebetingelser og krav til kommunene.

KOSTRA blir benyttet i mange kommuner og blir brukt som grunnlag for sammenligning mellom kommuner og kommunens prioritering. KOSTRA-data brukes i større og større grad både i administrasjonens interne rapportering og styring, i de politiske prioriteringer som gjøres av kommunestyret, av tilsynsorganene og dels også media jfr. kommunebarometeret.

Dette betinger at KOSTRA-dataene både er relevante, riktige og sammenlignbare mellom kommuner. Kvaliteten av KOSTRA-rapporteringen og bruken av styringsdata kan være forbundet med usikkerhet. Dette er generelle riskoområder som gjelder for flere kommuner.

Årsrapporten 2015 omtaler sentrale planer for Sunndal kommune, se boksen nedenfor.

- [Kommuneplan for Sunndal kommune](#) 2014-2020 Kommuneplanen er kommunens overordna strategiske styringsdokument, vedtatt av kommunestyret, og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen utarbeides for en lengre periode og revideres hvert fjerde år. Den skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål og interesser.
- Samfunnsdelen konkretiserer mål, strategier og ønsket utvikling for Sunndalssamfunnet og kommuneorganisasjonen de kommende år. Samfunnsdelen ble rullert i 2014. Temaplaner er planer for bestemte tjenester, tema eller sektorer. Kommunen står fritt til å velge hva det er hensiktsmessig å lage temaplan for, og dette angis gjerne i kommuneplanens handlingsdel. 20
- Av viktige planoppgaver, ble [Næringsplan 2015-2020](#) rullert og kommunedelplan for Sunndalsøra vedtatt i 2015. 12-5
- Første statusrapport over folkehelse utarbeidet. Innføring av folkehelselov, arbeid for at folkehelseperspektivet skal være en del av all kommunal planlegging og tjenesteproduksjon.

Årsrapporten omtaler også miljø, samfunnsansvar og likestilling.

- Miljø og samfunnsansvar: Kommunen legger opp til miljøvennlig drift både ved å være sertifisert Miljøfyrtårn og energikommune. Sunndal rådhus ble første gang miljøfyrtårnsertifisert i 2012, og ble resertifisert i desember 2015.
- Likestilling: Kommunen har ingen særskilt plan for likestilling knyttet til kjønn, etnisitet og funksjonsevne, men dette er forhold som det er fokus på ved ansettelse. Som IA-bedrift er det også særskilt fokus på to sistnevnte faktorer. Universell utforming av bygg og uteområder står sentralt i alle byggeprosjekt i kommunen.

Kommunestyret behandlet «Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Sunndal kommune» i møte 17.3.2016. Sunndal kommunestyre ba administrasjonen utarbeide en handlingsplan for oppfølging og prioritering av foreslåtte nye tiltak i rapporten som legges fram for budsjettbehandlinga i 2016.

I spørreundersøkelsen/samtaler blir helhetlig planlegging, langsiktig planlegging, oppfølging og gjennomføring av planer pekt på som en utfordring.

En sentral del av styringen er å sikre at virksomheten drives i tråd med mål og rammer. **Internkontroll** skal sikre at det ikke skjer avvik på vesentlige områder. I forslag til ny kommunelov foreslås det å innføre en ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll. Denne skal bidra til å styrke internkontrollen ved å gjøre reguleringen av internkontrollen tydeligere og mer helhetlig. Kravet om internkontroll i kommuner er i dag forankret i kommunelovens § 23. Det er videre en lang rekke bestemmelser i kommuneloven og særlovene om internkontrollarbeid. For eksempel er internkontroll knyttet til det fysiske miljø, til tjenestetilbudet til brukere og til forholdene for de ansatte.

Sentrale særlover som gir bestemmelser om internkontroll

- Helse- og omsorgsloven (§ 3-1) jf. forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten
- Barnevernloven (§ 2-1) jf. forskrift om internkontroll etter barnevernloven
- Lov om sosiale tjenester i NAV (§ 5) jf. forskrift om internkontroll i arbeids og velferdsforvaltning
- Arbeidsmiljøloven/ HMS
- Internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet

Flere og flere kommuner har de siste årene utviklet mer helhetlig og overgripende systemer. Mange kommuner har tatt i bruk elektronisk kvalitetssystem. Det viser seg at det tar tid å få dette på plass i mange kommuner. De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet til internkontroll framover er iverksetting, opplæring, bruk og avvikshåndtering.

Det kommer fram i Årsrapport 2015 for kommunen at alle tjenester har system for **internkontroll**. Helhetlig kvalitetssikringssystem, Kvalitetslosen, ble innført i 2015 i regi av IKT Orkidè, og det arbeides med implementering og opplæring i alle staber og tjenester.

Internkontroll blir pekt på som et aktuelt område å undersøke, herunder om rutiner er gode nok, om det er tilstrekkelig dokumentasjon og om det er opplæring og oppfølging av avvik. Det blir også stilt spørsmål ved om det i alle enheter blir rapportert herunder om det er klima for rapportering av avvik.

Anskaffelsesregelverket er omfattende, og erfaringsvis er innkjøpsområdet et område med risiko for brudd på regelverket. Kommunene må sikre at krav i lov om forskrift om offentlig anskaffelse oppfylles.

IKT er et viktig verktøy som skal sikre god og trygg tjenesteproduksjon i kommunene. Det er vesentlig at kommunen har god arbeidsdeling og retningslinjer/rutiner knyttet til blant annet informasjonssikkerhet og endringshåndtering.

Gode **saksbehandlingsprosesser** er viktig blant annet for å ivareta brukernes rettssikkerhet. Det er også en forventning om at kommunen skal fatte riktige avgjørelser, ha rettferdig, rask og god saksbehandling, og at kommunen opptrer konsekvent og behandler tilsvarende saker likt. Beslutningsveiene blir pekt på som et aktuelt område å undersøke, herunder om rutinene kan forbedres, om saksbehandlere følger rutinene og om det er likebehandling. Det kommer fram at det kan være eksempel på saker som ikke blir forsvarlig utredet.

Sunndal kommune hadde et netto driftsresultat på 3,6 % i 2015, noe som er en forbedring fra 2014. Kommunen har betydelig større disposisjonsfond sett i forhold til egne utgifter enn de andre kommuner i kommunegruppen. Kommunen har noe høyere lånegjeld, se vedlegg 2. Det kommer fram at **økonomistyringen** er god. Kommunen har satt i gang forbedringsarbeid knyttet til kommunens regnskaps- og aktivitetsrapportering. Det blir påpekt behov for bedre rapportering på mål, tiltak og økonomi.

Sunndal kommune har gode inntekter, og økonomien blir omtalt slik i Årsrapport 2015:

Økonomisk er Sunndal i en særstilling blant kommunene på Nordmøre. Vi har gode inntekter, og etter en periode med kostnadsgjennomgang og strukturendringer har vi gjenvunnet handlefriheten. Sunndal kommune hadde et netto driftsresultat i 2015 på 27,99 millioner kroner. Netto driftsresultat for 2015 utgjør med dette 3,6 % av samlede driftsinntekter, noe som er et solid resultat innenfor dagens kommunale sektor (Tilsvarende tall for 2014 var 23,4 mill. kroner og 3,2 %).

Sunndal kommune får nye ledere i sentrale funksjoner. Dette gjelder rådmann, økonomisjef og plansjef. Gode plan- og styringssystem er særlig vesentlig i den situasjonen.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:
--

• Implementering og bruk av kvalitetssystemet - internkontroll og oppfølging av avvik.• Helhetlig og langsiktig planlegging, rapportering og oppfølging av planer• Saksbehandlingsprosesser.

3.2 Omstilling

Det skjer endringer og omstillinger i kommunal virksomhet. Dette kan være omorganisering og omlegging av driften som for eksempel overgang til mer hjemmebaserte tjenester. Bakgrunn for endringene og omstillingene er mange. De kan være motivert ut fra behovet for å spare penger, effektivisering/ forbedringsarbeid, faglig utvikling og nasjonale reformer som samhandlingsreformen og kommunereformen.

Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en [kommunereform](#). Regjeringen har følgende mål for reformen:

- Gode og likeverdig tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Det er planlagt å legge fram en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med en proposisjon om ny kommunestruktur.

Omstilling og endring kan få både positive og negative konsekvenser for borgere/ brukere og ansatte. Det kan skape usikkerhet og føre til sløsing med ressurser om prosessene ikke er gode. Kommunene må ha kompetanse og kapasitet til å gjennomføre gode omstillingsprosesser. Informasjon og medvirkning i samsvar med lov og avtaleverk er sentralt. Ansattes medvirkning er forankret både i arbeidsmiljøloven og hovedavtalen. Arbeidsgiver har styringsrett og må følge spillereglene i lov og avtaleverk. Brukermedvirkning skal også sikres i omstillingsprosesser. Både på bakgrunn av gjennomførte prosesser i kommunene, og ikke minst forventet krav til større omstillinger, anses omstillingsarbeid som et risikoområde. Det er vesentlig at kommunene lykkes med omstillinger både av hensyn til kvalitet og økonomi.

Fornyelse og innovasjon i offentlig sektor blir vektlagt. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier fornyelse og innovasjon. Enkelte kommuner tar i bruk verktøy som [Lean metoden](#).

For Sunndal kommunen kan det være en usikkerhet knyttet til eventuelle endringer i inntektsrammen og i eiendomsskatteloven for verker og bruk. I det nye inntektssystemet kommer kommunen positivt ut med en liten økning, se vedlegg 8.

Kommunestyret vedtok i 2014 at organiseringen av kommunens tjenester skulle gjennomgå med tanke på rasjonell organisering og effektiv drift. Arbeidet startet opp høsten 2014, og tjenestene har gjennomført prosesser og analyser på sine områder. Prosjektet ble våren 2015 vedtatt utsatt til ny rådmann er på plass. (Årsrapport 2015)

Det kommer fram i Årsrapport 2015 at kommunereformen har preget kommunepolitikken i 2015. Sunndal kommunestyre har vedtatt at kommunen ønsker å fortsette som egen kommune.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Omstillingsprosesser, herunder omstillingskompetanse og- kapasitet.

3.3 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning på systemnivå (eldreråd, samarbeidsutvalg i skolen etc.) og på individnivå er sentralt og blir mer vektlagt. Det er større krav om dette gjennom lovgivning.

Brukermedvirkning er viktig både for å sikre gode tilpassa tilbud og med tanke på effektiv bruk av ressursene i framtida. Med større behov og knapphet på ressurser vil kommunene kunne være avhengig av å ta i bruk den kapasitet brukerne, pårørende og frivillige representerer. Hvordan kommunene legger til rette for brukermedvirkning blir da viktig. Noen kommuner gjennomfører brukerundersøkelser. Kommunene har i økende grad lagt til rette for medvirkning blant annet fra ungdom/ungdomsråd. Brukerinvolvering og brukerperspektivet er fortsatt for dårlig ivaretatt i mange kommuner. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er en av fem langsiktige strategier «*Sammen med bruker, pasient og pårørende*».

Det er eksempel på gjennomføring av brukerundersøkelse i Sunndal. Det kommer fram i Årsrapport 2015 at siste års brukerundersøkelse i NAV Sunndal viser en fremgang fra forrige år. Det er også gjennomført undersøkelser i barnehage:

Det ble gjennomført ståstedsanalyser etter mal fra Utdanningsdirektoratet ved Holten og Stortuva barnehager våren 2015, med god oppslutning og tilbakemelding fra foreldre/foresatte med høyere resultat enn landsgjennomsnittet. Resultatene ble lagt fram i en orienteringssak i oppvekst- og omsorgsutvalget høsten 2015. (Årsrapport 2015)

Det blir i samtale/spørreundersøkelse stilt spørsmål ved om brukermedvirkningen i Sunndal kommune fungerer godt nok.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Brukermedvirkning, herunder er det aktuelt å se på:
 - brukermedvirkning på individ og systemnivå

3.4 Etikk og åpenhetskultur

Kommuneloven skal legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard. Etikk er en viktig del av all arbeidslivs praksis. Etikk er de verdiprioriteringer som ligger til grunn for enhver beslutning eller handling.

KS og Transparency International Norge (TI) anbefaler at kommuner har etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, og at retningslinjene er behandlet av kommunestyret. KS og TI anbefaler at de etiske retningslinjene også blir gjort gjeldende for kommunale foretak. Kommunen skal redegjøre i årsberetningen for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten og i kommunale foretak. Det er vesentlig at kommunen utarbeider og sikrer at det er oppmerksomhet rundt de etiske retningslinjene.

Ny lovgivning om varslere i arbeidsmiljøloven stiller krav til mer systematisk bruk av avviksmeldinger og tydelige kommunikasjonskanaler.

Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg. Kommunene skal fremme ytringsfriheten i arbeidslivet. I spørreundersøkelsen kommer det fram at det kan være utfordringer knyttet til det interne ytringsklimaet i organisasjonen.

Kommunal og moderniseringsdepartementet tar i brev datert 13.4.2016 opp kommunens innsats for å styrke de ansattes ytringsfrihet:

«Det er viktig at så vel folkevalgte, ledere og ansatte er kjent med rammene for de ansattes ytringsfrihet...Kommunene bør først og fremst sørge for at de ikke har retningslinjer eller reglement som går for langt i å begrense de ansattes ytringsfrihet. Kommunene bør gjennomgå slike reglementer mv. og vurdere om de er i tråd med gjeldende rett...Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg. Kommunene bør sette seg mål om å ha en ytringskultur i kommunen, der ansatte i kommunen kan bruke ytringsfriheten sin. De ansatte i kommunene sitter på viktig kunnskap og har informasjon som kan bedre både samfunnsdebatten og kvaliteten på tjenestene. Samtidig må kommunene sikre at ledere og folkevalgte godtar at ansatte ytrer seg om kommunale forhold. Dette kan gjøres gjennom holdningsskapende arbeid om ytringsfrihetens grenser og innholdet i lojalitetsplikten».

Det er viktig for demokratiet og rettsikkerheten til borgerne at kommunen legger til rette for **åpenhet og innsyn** i den virksomhet kommunen bedriver. Kommune-loven slår fast at kommuner plikter å drive aktiv informasjon om sin virksomhet, og at forholdene skal legges best mulig til rette for offentlig innsyn i den kommunale forvaltning. Partene i en sak som behandles i kommunen har rett til partsinnsyn i egen sak etter forvaltningsloven. Alle har rett til innsyn i saksdokument, journaler og lignende register etter offentlighetsloven. Kommunen har i noen tilfeller likevel hjemmel og plikt til å unnta opplysninger/ dokumenter fra innsyn.

Økonomiske misligheter omfatter alt fra korrupsjon, regnskapsmanipulasjon, underslag, urettmessige belastninger av private utgifter etc. Begrepet misligheter er ikke et rettslig begrep, men benyttes i revisjonen som en fellesbetegnelse for tilsiktede handlinger som er utført for å oppnå en fordel for seg selv eller andre. I den norske straffeloven er **korrupsjon** definert som å kreve, motta eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag. Etske retningslinjer gir gjerne føringer knyttet til disse forholdene.

Sunndal kommune har egne etiske retningslinjer vedtatt av kommunestyret i 2007. **Etiske retningslinjer**, inkludert rutiner for varsling, er en del av det nye kvalitetssikringssystemet. Det blir stilt spørsmål ved om opplæringen er god nok. Det kan være særlig viktig å følge opp dette i forbindelse med at kommunen får flere nye ledere. Organisasjonskulturen er også særlig påvirkelig når flere nye ledere blir ansatt.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Etikk og åpenhetskultur, herunder er det aktuelt å se på:
 - Oppfølging og opplæring av etiske retningslinjer.
 - Åpenhetskultur og ytringsklima.

3.5 Kompetanse og rekruttering

Flere oppgaver, større forventninger og ny teknologi er forhold som krever stor grad av kompetanse hos de ansatte. Kompetanse og rekruttering er også viktig med tanke på framtidig behov særlig innenfor pleie og omsorg. I vedlegg 3 gjøres anslag for framtidig behov innenfor noen sektorer. Mange deltidsansatte kan være en arbeidskraftreserve for kommunene.

Regjeringen har handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester (Kompetanseløft 2020). I Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste blir blant annet lederkompetanse og utfordringer knyttet til rekruttering av ledere tatt opp. Ledere har fått flere og mer komplekse oppgaver.

Innenfor skolesektoren er det nye krav til utdanning.

Mange kommuner har små/få stillinger innen noen tjenesteområder, og dette gir sårbare fagmiljø. I enkelte tilfelle må få personer dekke et stort spenn av kompetanseområder.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet til kompetanse og rekruttering framover er å sikre riktig og tilstrekkelig kompetanse i kommunen, slik at dagens og framtidens behov dekkes. Det er også viktig hvordan kompetansen internt i kommunen nyttes, bruk av stab/ støttefunksjoner, spesialkompetanse etc.

Sunndal kommune skiller seg positivt ut i forhold til kommunegruppen og landet når det gjelder kompetanse i barnehage og pleie og omsorg. Når det gjelder kommunehelse og grunnskole, ligger kommunen lavere enn kommunegruppen og landet. (2014-tall) Se vedlegg 2 og 3.

Det går fram av Årsrapport 2015 at pleie og omsorg over mange år har lagt stor vekt på å utvikle kompetansen hos medarbeiderne, blant annet gjennom kurs, videreutdanning og samarbeid med Sunndal vidaregåande skole om helsefagutdanning. Det blir pekt på at tidligere utskrivning fra sjukehus og overføring av oppgaver gir større behov for kompetanse og kapasitet.

Det kommer fram i samtale/spørreundersøkelsen at viktige oppgaver/utfordringer er knyttet til rekruttering, fagutvikling og lederutvikling.

Kompetanse omtales i Årsrapport 2015:

- **Sykepleiedekning:** Tjenesten har høsten 2015 hatt god rekruttering på sykepleiere både til faste stillinger og i vikariat. Av den grunn har ikke tjenesten benyttet vikarbyrå siden september. Det er fremdeles ubesatte sykepleiestillinger i tjenesten.
- **Deltidsutdanning i sykepleie:** Sunndal kommune har inngått avtale med Høgskolen i Molde om deltidsutdanning sykepleie i Sunndal. Studiet starter opp høsten 2016 og studiet er åpent for søknad, med god søkerpågang. Kommunene har mottatt 320 000 kr i Kompetansemidler fra Fylkesmannen til samarbeidsprosjektet.
- **Opplæring i tjenesten:** Til sammen 80 elever, lærlinger og studenter mottok veiledning og oppfølging i forbindelse med praksis i løpet av 2015.

- **Lærlingekommunen Sunndal:** Som et ledd i å være en attraktiv arbeidsgiver, skal personalavdelingen bidra til at kommunen stiller praksisplasser til disposisjon for lærlinger. Kommunen hadde ved utgangen av 2015 20 lærlinger i ulike tjenester og staber: Sunndal kommune har fått positiv oppmerksomhet for å ligge godt over måltallet om 2 lærlinger pr. 1000 innbyggere.

Det framgår av Tilstandsrapport for grunnskolen at kompetanseheving for personalet fortsatt må være i fokus, med særlig vekt på grunnleggende ferdigheter og klasseledelse. Det er også behov for mer kompetanse i engelsk på barnetrinnet.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Kompetanse og rekruttering, herunder er det aktuelt å se på:
 - Kommunens arbeid med å sikre kompetanse tilpasset dagens og framtidens behov.

3.6 Arbeidsmiljø, sykefravær, heltidskultur

Lønn og sosiale utgifter er en stor utgift for kommunen, og et høyt sykefravær fører til store kostnader for kommunen. Sykefraværet varierer fra virksomhet til virksomhet og kan ha

direkte konsekvenser på tjenestekvalitet og service. Til færre ansatte på et område, til mer sårbar blir kommunen.

En reduksjon av sykefraværet er vesentlig både for ansatte, kommunen som organisasjon og samfunnet.

Lederskap, kollegaskap, organisering, organisasjonskultur med åpenhet og medbestemmelse, personalpolitikken og arbeidsgiveransvaret er sentralt for å sikre et godt arbeidsmiljø og effektiv bruk av personellressursen. Forskning viser at sosial støtte fra kolleger er en viktig buffer mot stress, sykdom og overbelastning.

Kommunens årsrapport 2015 viser et **sykefravær** på 6,8 %, en økning fra 6,6 % i 2014. (Det har vært en nedgang fra 2011/2012.)

KS statistikk viser at Sunndal i perioden 4. kvartal 2014 – 3. kvartal 2015 hadde et sykefravær på 8,6 %. mens det var 9,9 % for kommunene samlet/landet. Sykefraværet for turnuspersonell var 12,5 % i Sunndal, mot 12,1 % for kommunene samlet/landet. Sykefraværet for undervisningspersonell var 4,3 % mot 8,2 % for kommunene samlet/landet. Se vedlegg 6.

Utviklingsprogrammet «*Sammen om en bedre kommune*» lanserer en modell som viser kostnader og gevinster ved redusert deltid. Faktorer som ligger inne i modellen er direkte og indirekte økonomiske konsekvenser, konsekvenser for medarbeidere og konsekvenser for brukerne. Kunnskapen og mulighetene som ligger i en heltidskultur er etter hvert godt dokumentert. Målet med «*Sammen om en bedre kommune*» er å formidle de positive konsekvensene heltidsstillinger har for arbeidstaker, arbeidsgiver og tjenestetilbudet.

Kommunene har særlig innenfor helse og omsorg flere deltidsstillinger. Mange kommuner arbeider for å sikre flere heltidsstillinger. Deltidsansatte har ca. ett prosentpoeng høyere sjukefravær enn heltidsansatte. Sunndal kommune var det to prosentpoeng høyere jf. vedlegg 6. Heltidsstillinger vil kunne kreve større fleksibilitet både fra arbeidsgiver og ansatte.

Pleie og omsorg hadde i 2015 251 årsverk – derav 29,5 % heltid. I 2014 var det flere som arbeidet heltid (35,8 %).

Det blir i spørreundersøkelsen pekt på utfordringer knyttet til heltid, deltid og vikarbruk. Sunndal kommune har gjennomført heltidsprosjekt som omtales i Årsrapport 2015:

«**Saman om en betre kommune**» - **heltidsprosjektet** Det er satt i gang en utprøving av langvakter på helg i ei avdeling i habilitering med kun stillinger tilnærmet 100 %. Ansatte og brukere er fornøyd med ordningen og prøvetiden er utvidet til et år. Det er også foretatt en kartlegging av ønsket stillingsstørrelse blant alle ansatte.

Sunndal kommune har gjennomført medarbeiderundersøkelse og skal utvikle handlingsplan for ledelse og arbeidsmiljø, omtalt i Årsrapport 2015:

Sunndal kommune har benyttet bedrekommune.no sin medarbeiderundersøkelse. Denne ble i 2015 revidert og endret, og heter nå 10 faktor. Alle ansatte mottok i november/desember invitasjon til å delta. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge i hvor stor grad ansatte i Sunndal kommune er tilfreds på ulike områder. Resultatet av undersøkelsen vil danne grunnlag for en handlingsplan for utvikling av god ledelse, og en handlingsplan for utvikling av arbeidsmiljøet i Sunndal kommune i samarbeid med vernetjenesten.

Personalavdelinga redegjør for sitt arbeid i årsrapport 2015. Under gjengis det som trekkes fram som positive faktorer og utfordringer framover.

Dette er vi gode på: Sunndal kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver, og har fokus på å videreutvikle sine dyktige ledere og medarbeidere. Det er videre økt fokus på sykefravær, rekruttering, og heltidskultur. Medarbeiderne er kommunens viktigste ressurs. Sunndal kommune bruker bedrekommune.no som verktøy for måling av medarbeidertilfredshet. Trepertssamarbeidet i Sunndal kommune bidrar til et godt forankret samarbeid, som er av avgjørende betydning i forhold til satsningsområdene.

Viktige oppgaver og utfordringer framover: utarbeide kommunens arbeidsgiverpolitikk, heltidskultur, rekruttering, organisasjonsutvikling.

Det kommer fram i Årsrapport 2015 under pleie og omsorg at en viktig oppgave er arbeid aktivt med lederutvikling.

Kommunen har startet med (et systematisk) forbedringsarbeid og har gått gjennom kommunens organisering. Trepertssamarbeidet blir framhevet som positivt i kommunen. (eksempel arbeidsmiljøutvalg/administrasjonsutvalg)

Det kommer fram at det kan være behov for å tydeliggjøre arbeidsgiverpolitikken og bevisstgjøre arbeidsgiver og arbeidstaker om roller og ansvar.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Arbeidsgiverpolitikk – roller og ansvar.
- Heltidskultur.
- Oppfølging av handlingsplan for ledelse og arbeidsmiljø.

3.7 Barn og unge

Kommunene har mange ansvarsområder knyttet til barn og unge; barnehage, skole, barnevern, kultur, helsestasjon etc. Tjenestene er vesentlige både i forhold til enkeltindivid og samfunnet.

Barn og ungdom skal sikres gode og trygge oppvekst- og levekår, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. Tverrfaglig arbeid innad i kommunen og sammen med andre er viktig for å motvirke marginalisering, bidra til utjevning av levekårsforskjeller og fremme barn og ungdoms deltakelse i og innflytelse på ulike samfunnsområder. Kommunen skal, i sin rolle som skole- og barnehageeier, fremme likestilling og motvirke diskriminering på barnehage- og grunnopplæringsområdet.

Barn og unge med særlige behov har rett på nødvendig hjelp til rett tid, og innsatsen må samordnes.

Kommunen skal sikre at elevene har et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø.

Med formål å forebygge sosial ulikhet, skal barn og unges oppvekstvilkår gis prioritet og deres stemme skal høres. «Barn og unges interesser» skal ivaretas i planlegging. FN's barnekonvensjonen sier at barn har rett til å gå på skole, rett til hvile, fritid og lek og rett til å si sin mening i alt som angår det. FNs barnekonvensjon inneholder 42 punkter som sier hvilke rettigheter alle barn har.

Det har blitt økende fokus på utenforskap.

Utenforskap er hovedsatsinga til KS de neste årene, og er knyttet til oppfølging av mennesker som faller utenfor skole og arbeidsliv.

Utenforskap

betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet. Utenforskap er et strukturelt samfunnsproblem. Det har store konsekvenser som er til hinder for at enkelte mennesker kan leve gode liv.

Ny GIV var regjeringens satsing for økt gjennomføring i videregående opplæring. Folkehelseprofil 2016 peker på at frafallet er en betydelig folkehelseutfordring. Noen av ungdommene som står i fare for å falle ut eller faller ut av videregående opplæring, kan ha sammensatte livsutfordringer som levekårsproblematikk, psykiske vansker eller sosiale problemer.

Gjennomføring av videregående opplæring i Sunndal kommune viser at 66,3 % 2008-kullet og 55,1 % av 2009-kullet gjennomførte på normert tid mot henholdsvis 59,5 og 57 % i fylket, se vedlegg 4.

Folkehelseprofilen viser noen data for situasjonen blant ungdom, se vedlegg 4. Sunndal kommune kommer for flere områder som angår ungdom, dårligere ut enn fylket og landet.

Kommunebarometeret viser at Sunndal har forholdsvis god plassering innenfor grunnskole, barnehage og barnevern, se vedlegg 4.

I følge Tilstandsrapport for **grunnskolen** 2014 er det samlet sett bra resultater for skolene i Sunndal, men også noen bekymringer og behov for forbedringer. Det kommer fram at det arbeides kontinuerlig med å sikre et godt læringsmiljø for elevene. Det er felles retningslinjer for godt læringsmiljø for alle skolene. Det er nedgang i antall elever som har opplevd mobbing både på barnetrinnet og på ungdomstrinnet. Negativ elevtallsutvikling over år og nedgang i timetall som følge av dette, samt generelle nedskjæringer, blir pekt på som utfordringer. Det er en økning i antall elever med individuelle rettigheter knyttet spesialundervisning, sosialpedagogiske tiltak og grunnleggende norskopplæring.

Kommunen har gjennomført endringer i skolestrukturen. Politikere har bestilt evaluering av sammenslåingsprosessen. Det blir pekt på som et aktuelt område for forvaltningsrevisjon å undersøke om kommunen har lyktes med å nå målene for strukturendringen.

I årsrapport 2015 opplyses det om forhold som skolen er god på, og utfordringer framover:

- Dette er vi gode på: Sunndal kommune satser på barn og ungdom, med en god **skole** som fundamentet. Vårt hovedmål er å skape et lærende, inkluderende og kreative skolemiljø der barn og unge har lyst til å lære mer. Og vår visjon er at skolene i Sunndal kommune skal være – et trygt sted for læring.
- **Viktige oppgaver/utfordringer framover:** elevtallsnedgang, organisasjonsutvikling i Sunndalskolen, oppvekstvilkår og psykisk helse, godt læringsutbytte for alle, kompetanseutvikling i fellesskap.

Lokalsamfunn med MOT: Sunndal kommune har inngått avtale med organisasjonen MOT om å bli Lokalsamfunn med MOT. Høsten 2015 startet arbeidet på 8.trinn, og opplegget har vært godt mottatt hos elever, skole og foreldre. Det er ønskelig å videreføre dette også i 2016. Utfordring i arbeidet er å få lokalsamfunnet Sunndal med, slik at dette ikke bare blir en skolesak.

Kommunen har to barnehageopptak i året. Dette får konsekvenser for personalet. (økning i februar, nedgang i august.) En feildimensjonering av **barnehagetilbud** i forhold til behovet,

har ført til midlertidige løsninger. Det blir stilt spørsmål ved om dette kan ha negative konsekvenser blant annet for kvaliteten.

I årsrapport 2015 opplyses det om forhold som barnehagen er god på, og utfordringer framover:

- **Viktige oppgaver/utfordringer framover:** jobbe helhetlig til barnets beste, organisasjonsutvikling, innfasing av ny barnehage på Hoelsand, utfasing av Malurten og Villabyen barnehage.

Kommunen har høyere andel barn med **barneverntiltak** i forhold til innbyggere 0-17 år enn landsgjennomsnittet. Kommunen har hatt en forbedring når det gjelder andel undersøkelser innen fristen, jf. vedlegg 2. Det kommer fram i årsrapport 2015 at barnevernet arbeider målrettet med å undersøke og forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. I 2014 ble det gjennomførte et forvaltningsrevisjonsprosjekt for barneverntjenesten i Sunndal kommune. Det ble gitt anbefalinger som kommunen har fulgt opp.

Psykisk helse for barn og unge ivaretas av helsestasjon, psykolog etc. Tjenesten Psykisk helse har tilbud rettet mot barn og unge og har fått psykolog ansatt fra juni 2015. I årsplan/budsjett 2016 og økonomiplan ble **helsestasjons- og skolehelsetjenesten** styrket.

I årsrapport 2015 opplyses det om forhold innen helse og barnevern kommunen er god på og utfordringer framover:

- Dette er vi gode på: Barnevernet arbeider målrettet med å undersøke og forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud til gravide, og for barn og foreldre i aldersgruppen 0 – 20 år. Psykisk helse har tilbud rettet mot barn og unge, med psykolog ansatt fra juni 2015.
- **Viktige oppgaver/utfordringer framover** blant annet: folkehelsearbeid, psykisk helse.

Det kommer videre fram i årsrapporten at det er utfordringer knyttet til barn og unge med særskilte behov.

Det kommer fram i samtale/spørreundersøkelsen at kommunen ikke er god nok når det gjelder brukere med sammensatte behov. Kommunen arbeider med forbedring. (sak 2/9 2015)
Kommunen har etablert en samordningsenhet for å sikre tverrfaglig innsats så tidlig som mulig. Det blir pekt på at barnehagene (og skole) møter alle barna, og dette muliggjør tidlig innsats. Tverrfaglig og tidlig innsats i barnehage og skole er viktige områder. Det kan være aktuelt å undersøke om organisering, arbeidsmåte og fokus sikrer at dette fungerer, og at kommunen får resultater.

I spørreundersøkelsen er det flere som peker på utfordringer knyttet til psykisk helse for barn og unge.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Helhetlige tjenester til barn og unge - oppfølging av kommunens forbedringsarbeid.
- Psykisk helse for barn og unge.
- Kvalitet i barnehage.
- Utenforskap – barn og unge som faller utenfor skole og arbeidsliv
- Forebygging - folkehelse og barn og unges interesser i planlegginga

3.8 Helse, omsorg og velferdstjenester

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose. Helse og omsorg er den største sektoren i kommunen, og har brukere som kan være sårbare med stor avhengighet av kommunen.

Samhandlingsreformen er fremdeles under iverksetting og gir kommunene utfordringer. Fastlegenes rolle er blant annet sentralt for å lykkes med reformen. Kommunene har inngått samarbeidsavtaler med helseforetaket. Iverksetting av avtalen er viktig for å kunne nå sentrale mål i samhandlingsreformen knyttet blant annet til helhetlige tilbud for bruker/ pasient og kvalitet på tjenestene. Det kommer fram i brukerundersøkelse ved sykehusene at pasientene mener at sykehusene har mest å hente i utskrivingsprosessen og på forberedelse til tiden etter sykehusoppholdet. Blant annet ventetid og samhandling med fastlege og kommunale tjenester får også lavere score enn andre områder det ble spurt om. ([Forskning.no](#))

Utvikling av hjemmebasert tjenester er en prioritert oppgave i de fleste kommuner. Det kan være utfordringer knyttet til en overgang fra høy grad av institusjonstjenester til mer bruk av hjemmetjenester. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) har som en av fem langsiktige strategier: «Den nye hjemmetjenesten».

Det er videre utfordringer knyttet til tilstrekkelig tilbud innenfor tjenester som rehabilitering og psykisk helsevern og rus. Tilbudet innenfor psykisk helse og rus er ofte utilstrekkelig og varierer mye fra kommune til kommune. Det blir i ulike sammenhenger pekt på behovet for økt innsats. Vi viser til eksempler i boksen nedenfor.

- Utfordringsbilde innen psykisk helse og rus: 1) Blant de vanligste plager og problemer i befolkningen 2) Mangler i det kommunale psykisk helse- og rustilbudet til alle brukergrupper 3) Stor uønsket variasjon i tilbud 4) Manglende koordinering av tjenester. (Meld. St. 26 (2014-2015) «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet»)
- 77 % av befolkningen mener at behandlingstilbudet innen psykisk helse må styrkes. Kun 13 % vurderer tilgjengeligheten på psykisk helsehjelp i sin kommunehelsetjeneste som god. ([Kommunal rapport TNS Gallups helsepolitiske barometer for 2016](#))
- «Samhandlingsreformen legger til grunn at kommunene skal ta større ansvar for behandling og oppfølging av pasienter også innen psykisk helse og rus. Dette preger dagens situasjonsbilde for både kommuner og helseforetak i Møre og Romsdal, og som krever mer og bedre samhandling mellom de ulike tjenestene». (Utkast til [Samhandlingsstrategi med handlingsplan for pasienter med rus- og psykiske helseplager](#), Helse Møre og Romsdal/kommunene)

Kommunene har etter helse- og omsorgstjenesteloven en plikt til å legge til rette for at den enkelte bruker/pasient får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. For å sikre dette stilles det krav til samhandling mellom tjenesteyterne. Det stilles også krav til at personer med langvarige og sammensatte tjenester skal få tilbud om individuell plan og/ eller koordinator. I tillegg stilles det krav til at kommunens skal ha en koordinerende enhet.

Demensplan 2020 er regjeringens plan og tiltak for å bedre det kommunale helse- og omsorgstjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende. Dokumentet forteller om utfordringer personer med demens og deres pårørende står overfor, og hvordan utfordringene skal løses (strategier og tiltak).

I årsrapport 2015 opplyses det om forhold innen helse som kommunen er god på, og utfordringer framover:

- **Viktige oppgaver/utfordringer framover:** folkehelsearbeid, psykisk helse, tidligere utskrivning samt overføring av oppgaver til kommunene gir større behov for kompetanse og kapasitet.

Innenfor pleie og omsorg blir det pekt på følgende forhold:

- **Viktige oppgaver/utfordringer framover,** blant annet: økt fokus på velferdsteknologi, økt fokus på eldre og aktivitet, sikre gode tilbud til barn og unge med særskilte behov og andre ressurskrevende brukere.

Kommunebarometeret viser at Sunndal kommune for eldreomsorg har en plassering på 339 blant kommunene i landet og 154 for sosial. Kommunen hadde i 2015 en dårligere plassering enn i 2014. Plasseringen på helse var 80, en forbedring fra året før. Se vedlegg 5.

Andel plasser i **institusjon og heldøgnsbemannet bolig** i prosent av befolkningen 80 år og over er lavere enn kommunegruppen, fylket og landet. Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over er noe lavere enn kommunegruppen, fylket og landet (se vedlegg 5).

Andel innbyggere 80 år + som er beboere på **institusjon** er høyere enn kommunegruppen og landet. Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, hjemmesykepleie, ligger lavere enn kommunegruppen, Møre og Romsdal og landet. (se vedlegg 2) Legetimer og fysioterapitimer per uke per beboer i sykehjem ligger lavere enn KOSTRA gruppen og landet (uten Oslo), se vedlegg 2.

Det har vært/er økt press på sjukeheimplassene. Kommunestyret har i 2016 vedtatt opprettelse av midlertidige sykehjemsplasser ved Sunndal helsetun.

Kommunen har hatt utskrivningsklare pasienter liggende i sjukehus og betalte 700 000 kroner i 2015. Opprettelse av midlertidige sjukeheimplasser skal avhjelpe denne situasjonen. Kommunens arbeid med eldreplan skal se på langsiktige løsninger blant annet dimensjonering av tjenestene. Kommunen har startet med hverdagsrehabilitering.

I [årsplan/budsjett 2016](#) og økonomiplan ble blant annet fysioterapitilbudet, legetjenesten (ny turnuslege) og pleie- og omsorgstjenesten styrket.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Hjemmebaserte tjenester.
- Samhandlingsreformen og oppfølging av samarbeidsavtalen med helseforetaket.
- Psykisk helse – rus

3.9 Flyktninger og asylsøkere

Det har vært en økt tilstrømming av asylsøkere og flyktninger til Norge. UDI har opprettet en rekke nye akuttinntak i hele landet. Utlendinger som søker asyl i Norge har lovfestet rett til et statlig innkvarteringstilbud. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har ansvar for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et tilbud om opphold i omsorgssenter for mindreårige.

Norge står foran utfordringer med bosetting av flyktninger som nå er i asylmottak, og som enten har fått opphold i Norge, eller som en må regne med får opphold. Hvert år inngår staten ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en rammeavtale med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og i de avtalene som inngås, spesifiseres antall enslige mindreårige, mens antall familiegjenforeninger ikke lar seg tallfeste og dermed kommer som tillegg. Bestemmelsen om

hvilken kommune den enkelte flyktning som har fått innvilget oppholdstillatelse skal bosettes i, er regulert gjennom IMDi.

I spørreundersøkelsen som ble gjennomført i forbindelse med utarbeidelse av overordnet analyse ble integrering og oppfølging av flyktninger i flere kommuner nevnt som et område med utfordringer og antatt forbedringspotensial. Videre er det utfordringer knyttet til samordning av tjenester og tiltak rettet mot flyktninger. Integrering er en oppgave som krever innsats fra ulike kommunale enheter og lokalsamfunnet forøvrig.

Sunnal kommune er driftsoperatør for 364 plasser inklusiv for enslige mindreårige. I tillegg samarbeider kommunen med Nesset kommune om 30 plasser. Det er nest største mottaket i landet. Kommunen starta opp i 1986 og har med unntak for tre år, drevet mottak. Innvandrertjenesten budsjetterer i 2016 med et overskudd på 5,5 mill. kroner. Det framgår av budsjettet at det på grunn av flyktningssituasjonen er større usikkerhet knyttet til innvandrertjenestens budsjett. Det framgår videre av budsjettet at økt bosetting og økningen i antall asylsøkere er en utfordring, men også gir muligheter i form av flere arbeidsplasser og ringvirkninger for lokalt næringsliv.

I årsrapport 2015 opplyses det om forhold som enheten er god på, og utfordringer framover:

I 2015 opplevde også Norge økt tilstrømming av flyktninger, noe som også har preget Sunnal kommune og innvandrertjenesten. Kommunen har gjennom året imøtekommet nye anmodninger om mottak og bosetting av flyktninger, og har lagt ned en stor innsats på dette området.

Dette er vi gode på: Innvandrertjenesten i Sunnal har over mange år bygd opp en bred kompetanse innen hele innvandrertjenesten. Drift av asylsøkmottaket samt bosetting og opplæring av flyktninger er kjernen i vårt arbeid. Kvalitet i alle ledd ligger til grunn for vårt arbeid og vi setter derfor stor pris på at UDI og IMDi gir oss gode attester. Innvandrertjenesten har mål om å være en ressurs nasjonalt og regionalt, og tilbyr fagkompetanse og deler erfaringer med de som etterspør dette. Forholdet mellom innvandrere og lokalsamfunnet er i store trekk godt i Sunnal. Innvandrertjenesten ønsker å bidra til at forholdet kan bedres ytterligere. Integrering er ikke en oppgave som kan løses kun av oss, men krever innsats også fra andre kommunale enheter og lokalsamfunnet forøvrig.

Viktige oppgaver/utfordringer framover: drive asylmottaket i tråd med stadig endrede forutsetninger fra UDI, utvikle en stadig bedre kvalifisering for flyktningene, bedre samarbeid med frivilligheten.

Kommunestyret behandlet «Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Sunnal kommune» i møte 17.3.2016. Det ble vedtatt at det skal utarbeides risiko- og sårbarhetsanalyse for innvandrertjenesten i løpet av høsten 2016.

Det kommer fram av **samtaler/spørreundersøkelse** at kommunen leverer godt når det gjelder innvandrertjenesten. Kommunen er nominert for 2. gang som årets bosettingskommune. Kommunens spiller på alle kommunens ressurser og kan sette inn eventuelle tiltak tidlig. Det kommer fram at det også utfordringer og noe usikkerhet om integreringen av bosatte flyktninger er god nok. Dette omfatter for eksempel språk, kvalifisering og samarbeid med frivilligheten.

På bakgrunn av kommunens arbeid, blant annet planlagt gjennomføring av en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, kan forvaltningsrevisjon være mindre aktuelt. Samtidig er dette er risikoområde som det bør følges med på. Kommunen har til vurdering boligsituasjonen. Det er inngått avtale med utleier for tre år, med mulighet for forlengelse ytterligere tre år. Kommunen vurderer alternativer blant annet pga. kostnadene. Det er usikkerhet knyttet til hvor mange flyktninger og asylsøkere som kommer til landet, og dette kan svinge over tid. Dette får konsekvenser for ansatte som kan miste jobben.

Risiko og vesentlighetsvurdering at følgende er aktuelt for forvaltningsrevisjon:

- Flytninger og asylsøkere – integrering og økonomi (-forvaltning, ressursbruk).

4 Vedlegg

Vedlegg 1 - Befolkning m.m.

Faktisk antall innbyggere og innbyggere fordelt på aldersgrupper per 1.1.2015 og prognose for 2020, 2025, 2030 og 2040 basert på 2014-tall.

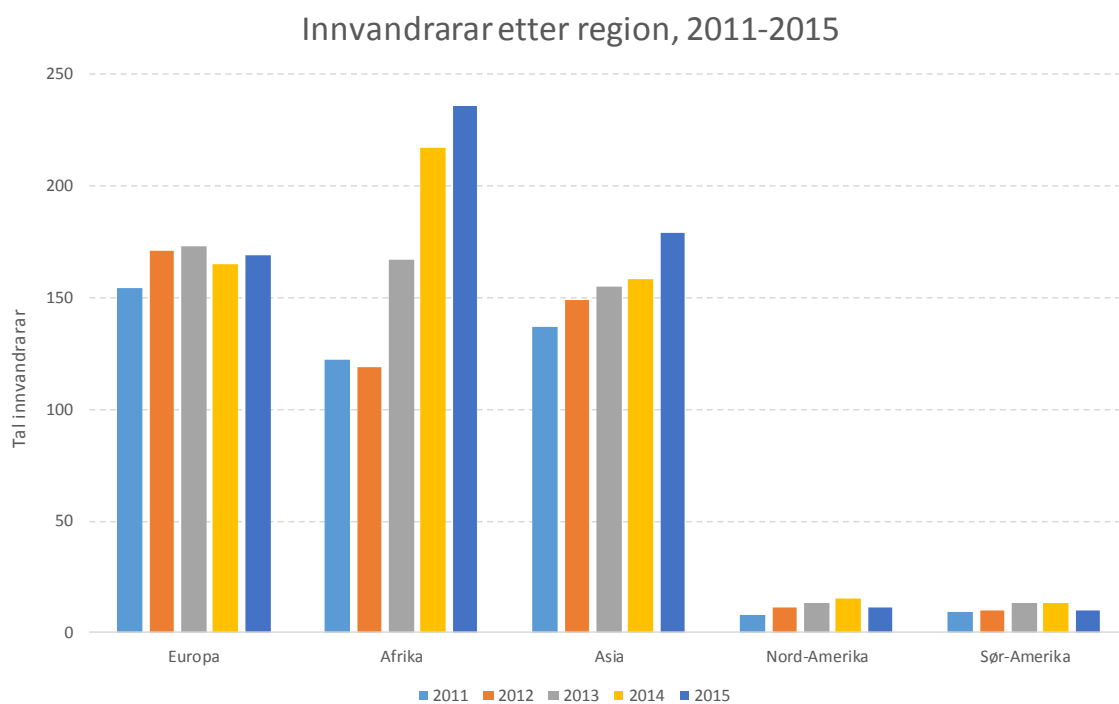
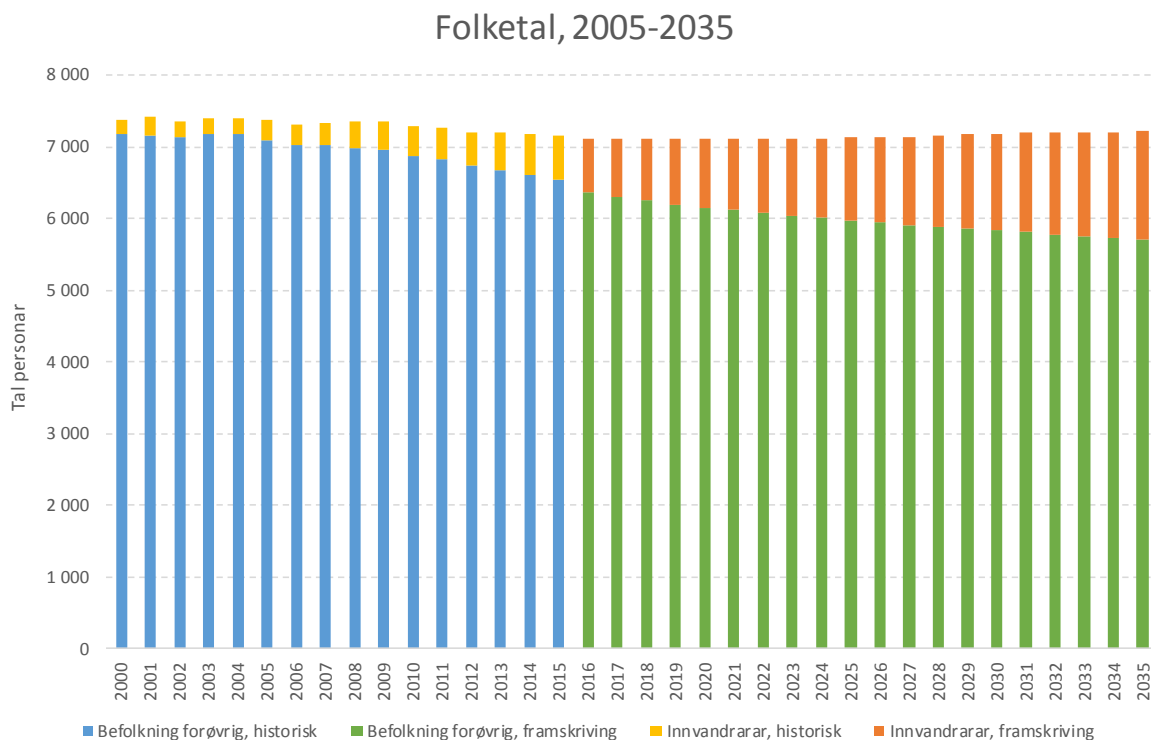
År	Faktiske tall	Framskriving basert på 2014-tall			
	2015	2020	2025	2030	2040
Sunndal kommune					
0-5 år	403	375	391	393	374
6-12 år	566	507	488	520	520
13-15 år	278	261	244	232	246
16-19 år	423	368	343	313	327
20-44 år	1981	1954	1965	1962	1871
45-66 år	2268	2273	2143	1985	1866
67-79 år	785	927	1073	1207	1245
80 år eller eldre	451	443	488	568	811
I alt	7155	7108	7135	7180	7260

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Demografisk sårbarhet 2014

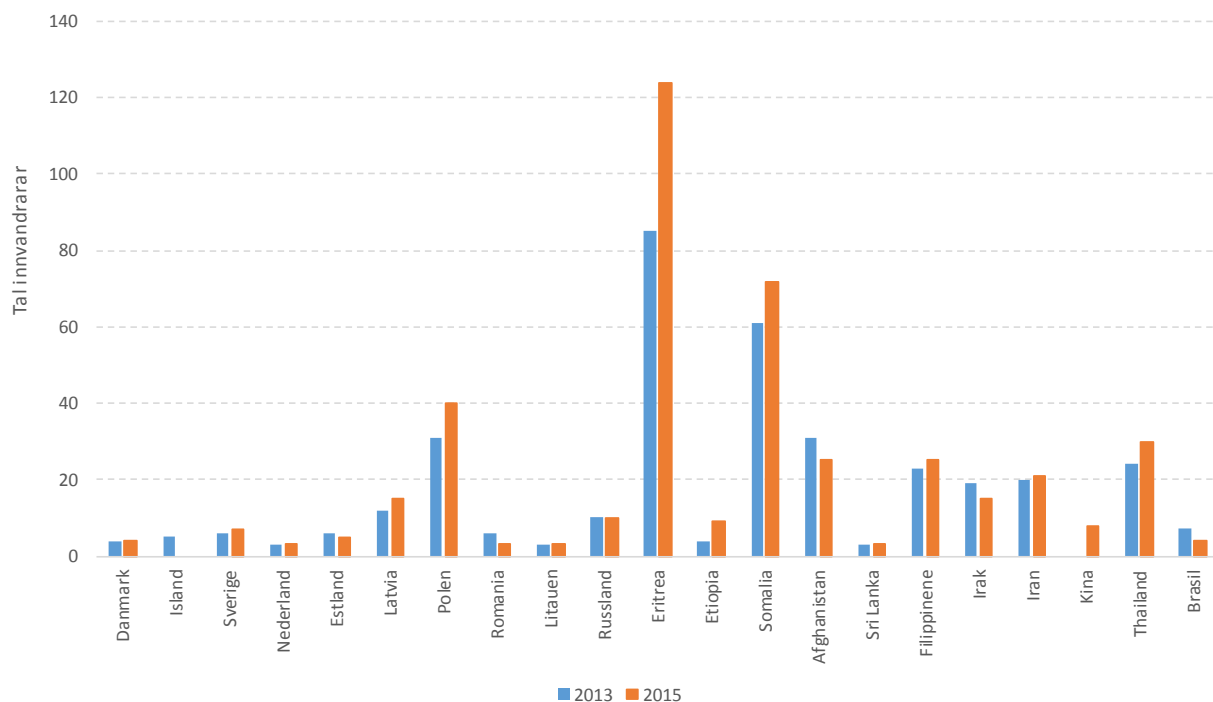
Demografisk sårbarhet			NORDREGIO (Nordic Centre for Spatial Development) laga i 2011 eit kart over demografiske sårbarheiter i Norden basert på 10 indikatorar. Desse indikatorane vart vurdert opp mot nordiske gjennomsnitt. Møre og Romsdal fylkeskommune har brukt same indikatorane, men vurdert opp mot snitt for Noreg i 2014. Møre og Romsdal kjem ut med sårbarheit på 7 av indikatorane. Den gjennomsnittlege skåren for kommunane i fylket er 7,6. Store delar av Møre og Romsdal kjem dårleg ut samanlikna med landet. Særleg gjeld det indikatorane knytt til kjønnsbalanse og kor stor del av befolkninga som er i aldersgruppene 25-54 samt 65 og eldre. På desse indikatorane har 33 av våre 36 kommunar verdiar som blir vurdert som sårbare. Forklaring: Verdi 0: Likt eller betre enn landet Verdi 1: Dårlegare enn landet
Indikator	Møre og Romsdal	Sunndal kommune	
Dødelegheitsrate	1	1	
Fødselsrate	1	0	
Netto tilflytting	0	1	
Del befolkning 0-14 år	0	1	
Del befolkning 15-24 år	0	0	
Del befolkning 25-54 år	1	1	
Del befolkning 55-64 år	1	1	
Del befolkning 65 år og eldre	1	1	
Kvinneoverskot	1	1	
Over 95 kvinner per 100 menn, 15-64 år	1	1	
Tal sårbarheiter	7	8	

Kjelde: [Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015](#)

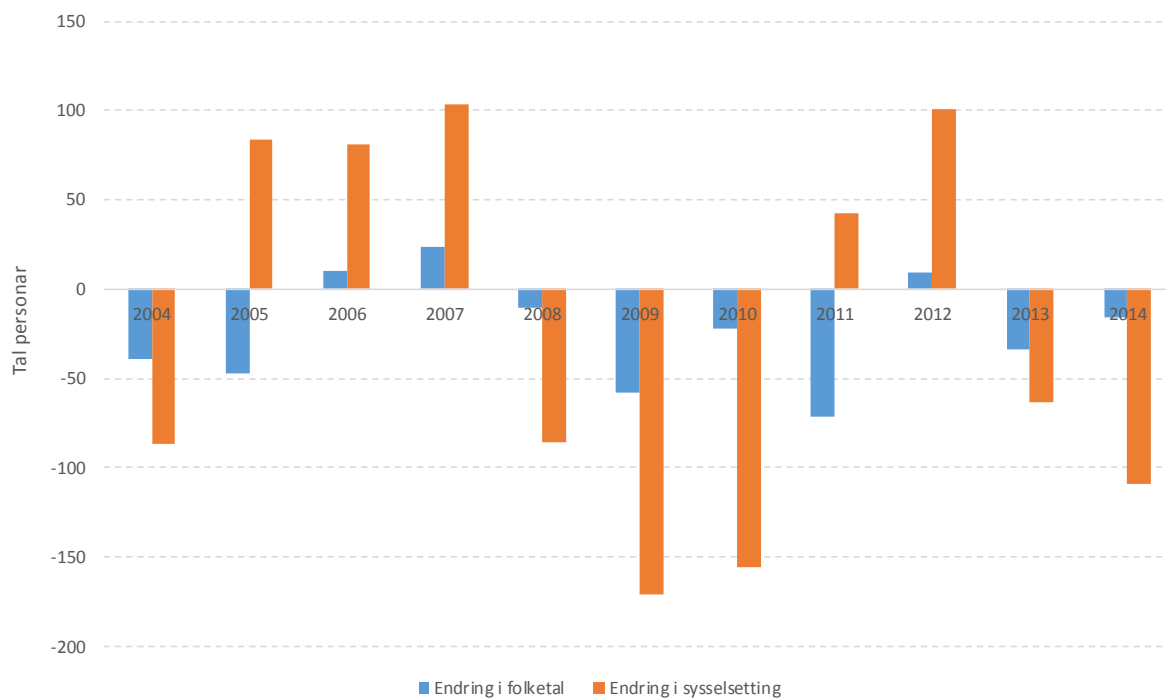

[Kommunestatistikk](#) – Møre og Romsdal fylkeskommune

Innvandrarar etter nasjonalitet, eit utval, 2013-2015

Årleg vekst i folketal og sysselsetting

Vedlegg 2 - Nøkkeltall - KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet.

For detaljert informasjon vises det til: SSB.no/ [KOSTRA](#) (reviderte tall per 15.6.2016)

Finansielle nøkkeltall bevilgningsregnskapet, kommunekonsern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Frie inntekter i kr per innbygger, konsern	44 838	47 325	49 848	51 155	52 701	54 133	49 776
Brutto driftsinntekter i kr per innbygger, konsern	90 808	95 784	102 831	103 927	109 220	94 839	76 047
Netto lånegjeld per innbygger, konsern	54 227	54 436	55 616	63 166	68 360	50 598	61 391
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, konsern	7,3	9,6	9,0	11,6	12,0	6,2	6,7
Akkumulert regnskapsmessig merforbruk i % av brutto driftsinntekt, konsern	-	-	-	-	0,0	0,3	0,4

Tabell: Utvalgte nøkkeltall, kommuner – nivå 1 og 2. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Barnehager

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	98,8	95,2	96,5	97,2	95,9	91,5	91,0
Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	119 186	124 512	125 783	141 301	133 921	132 064	130 606
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager pr korrigert oppholdstid (kr)	48	51	52	57	53	58	59
Andel ansatte med førskolelærerutdanning	46,7	45,5	52,1	43,0	46,4	37,2	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	1,0	-	-	2,8	5,5	7,0	7,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	100,0	100,0	100,0	96,7	97,8	92,3	92,6

Tabell: Nøkkeltall for barnehager. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Grunnskoleopplæring

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til grunnskole, pr innbygger 6-15 år	82 365	88 009	92 171	96 835	101 443	97 775	82 486
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	7,3	7,2	7,1	7,4	7,2	9,5	7,9
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, pr elev	82 085	88 088	91 608	98 825	103 286	102 651	88 320
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. årstrinn	11,1	10,9	11,0	11,0	11,1	11,1	13,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,2	38,4	39,0	39,1	40,7	-	40,7
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning og pedagogisk utdanning	81,0	79,7	82,0	85,0	86,7	85,8	87,0
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	8,8	7,2	8,3	6,3	7,0	4,7	5,5
Andel lærere med videregående utdanning eller lavere	10,2	13,0	9,8	8,7	6,2	9,4	7,5

Tabell: Nøkkeltall for grunnskoleopplæring. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe12 og Landet uten Oslo i 2015.

Kommunehelse

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger i kroner, kommunehelset.	1 772	2 073	2 279	2 342	2 445	3 145	2 383
Netto driftsutg. forebygging, helsest., skolehelset. pr innb. 0-20 år	1 563	2 144	2 402	2 943	2 951	2 205	2 137
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,7	8,7	9,8	9,8	9,8	11,7	10,5
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,2	8,6	9,1	9,1	9,1	10,0	9,1

Tabell: Nøkkeltall for kommunehelse. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Pleie og omsorg

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 67 år +, pleie- og omsorgstj.	128 619	137 233	140 414	150 203	149 154	125 583	109 342
Andel beboere i bolig med heldøgns bemanning	10,8	12,3	13,1	12,7	12,7	50,6	51,7
Andel innbyggere 80 år + som er beboere på institusjon	18,6	19,4	17,4	19,1	18,2	14,2	13,2
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	60,2	60,2	50,5	50,5	78,6	86,8	84,5
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr kommunal plass	747 084	840 378	972 914	986 295	1 076 434	1 145 780	1 050 987
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning	84	81	86	89	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole	49	51	52	55	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/ universitet	36	30	34	35	-	-	-

Tabell: Nøkkeltall for pleie og omsorgstjenesten. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Sosiale tjenester i NAV

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år	5 049	5 215	3 876	3 806	3 685	3 528	3 243
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alder 20-66	4,5	4,5	5,3	3,8	3,2	-	4,2

Tabell: Nøkkeltall for sosiale tjenester i NAV. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Barnevern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barneverntjenesten	3 949	3 985	4 275	4 672	6 378	9 942	8 331
Netto driftsutgifter pr barn i barnevernet	51 544	46 126	42 048	57 881	80 224	-	109 877
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	5,7	5,8	7,3	5,4	5,9	-	4,8
Barn med undersøkelse eller tiltak pr årsverk	19,0	23,1	26,7	20,3	19,3	-	16,2
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	63	84	84	87	92	71	82
Andel undersøkelser som fører til tiltak, prosent	48,8	60,9	57,9	51,7	67,3	-	42,8

Tabell: Nøkkeltall for barnevern. Nesset kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015. Sunndal kommune har felles barneverntjeneste med Nesset og Tingvoll.

Tekniske tjenester

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	14	14	35	34	-	-	39
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	26	21	24	14	10	15	18
Brutto driftsutgifter pr km kommunal veg	69 433	75 163	76 993	76 397	78 897	116 445	125 104

Tabell: Nøkkeltall for tekniske tjenester. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Bolig

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Dekningsgrad (antall boliger)	27	27	28	27	28	25	21
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere							

Tabell: Nøkkeltall for bolig. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Kultur

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe12	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter for kultursektoren pr innbygger	3 384	3 121	3 477	3 717	3 512	2 818	1 991
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge pr innbygger 6-20 år	1 238	1 151	1 177	1 179	1 149	1 024	826

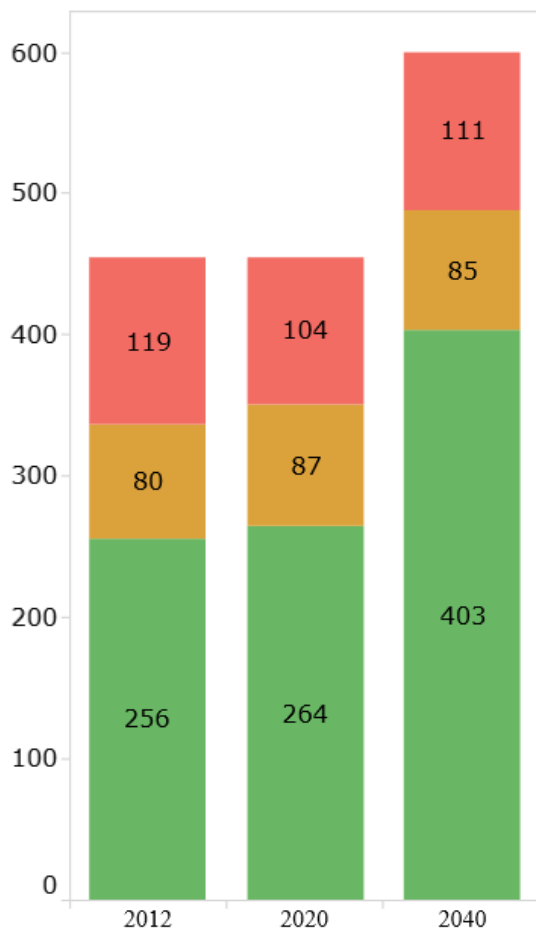
Tabell: Nøkkeltall for kultur. Sunndal kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.

Vedlegg 3 - Kompetanse

Kommunedata viser historiske befolkningstall og befolkningsframskrivninger, informasjon om framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov, inntekter og informasjon om produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. Hensikten er å gjøre dataene mer tilgjengelig for at kommunene og andre kan få tilgang på informasjon som kan bidra til god styring og planlegging i egen kommune. [Kommunedata \(regjeringen.no\)](http://kommunedata.regjeringen.no)

Under vises tjenstedata fra KOSTRA 2012. I beregningene av tallet på tjenstemottakere og arbeidskraftbehov framover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012. Tabellen viser beregnet behov i Rauma kommune for lærerårsverk i skolen, årsverk i barnehagene og årsverk i institusjon og hjemmetjenesten i 2020 og 2040.

Antall **årsverk** i 2012, 2020 og 2040. Tjenstedata fra KOSTRA 2012. Det er tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012.

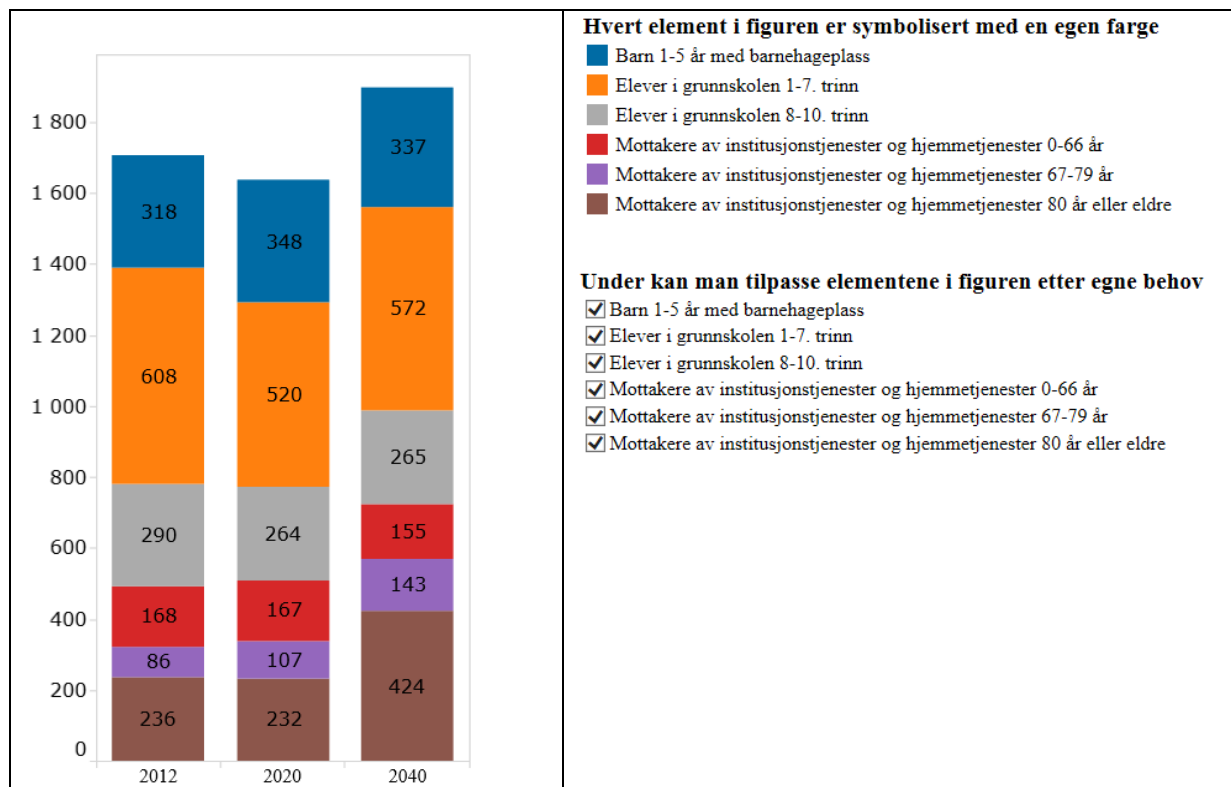

Hvert element i figuren er symbolisert med en egen farge

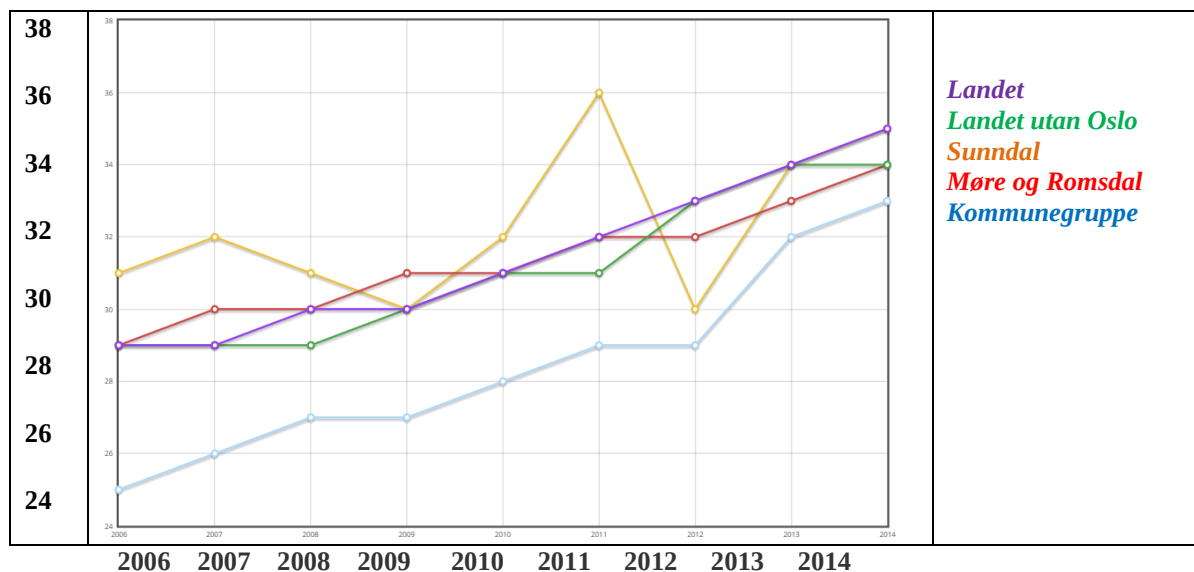
- Behov for lærerårsverk i grunnskolen
- Behov for årsverk i barnehagene
- Behov for årsverk institusjon og hjemmetjeneste

Antall **tjenestemottaker** i 2012, 2020 og 2040. Tjenestedata fra KOSTRA 2012. Det er tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012.

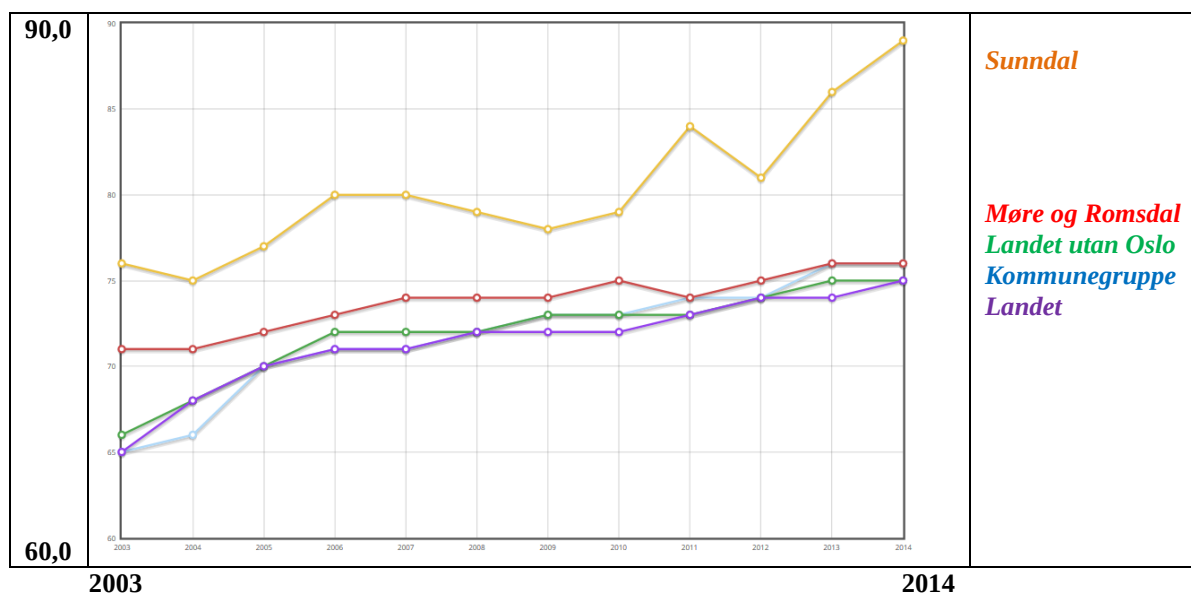
[Kommunedata \(regjeringen.no\)](http://kommunedata.regjeringen.no)

Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra høyskole/universitet – pleie og omsorg [KOSTRA](http://kosta.no)

Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning – pleie og omsorg - [KOSTRA](#)

Vedlegg 4 - Barn og unge

Kommunebarometeret 2016 (grunnskole, barnehage og barnevern)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) - forklaring: [Kommunebarometer 2016](#) – tabeller. Endelige tall per 22. juni 2016.

Sunndal kommune	Grunnskole		Barnehage		Barnevern	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	96	- 15	54	-19	46	+11

Tabell: Sunndal kommunes plassering for grunnskole, barnehager og barnevern på kommunebarometeret 2016.

Gjennomføring videregående skole

Møre og Romsdal fylkeskommune har de siste årene bestilt gjennomføringstall fra SSB som viser hvordan det går med det enkelte kull. Nedenfor viser oversikt over gjennomføringstall for 2009-kullet, fordelt på den enkelte kommune.

		Andel				
		Fullført med studie- eller yrkeskompetanse		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
Kommune	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Møre og Romsdal	3439	57,0	16,3	6,4	5,4	14,9
1502 Molde	326	61,7	16,0	8,3	3,4	10,7
1535 Vestnes	98	55,1	16,3	4,1	5,1	19,4
1539 Rauma	102	53,9	19,6	11,8	1,0	13,7
1543 Nesset	45	51,1	26,7	2,2	4,4	15,6
1547 Aukra	40	55,0	15,0	12,5	12,5	5,0
1548 Fræna	129	47,3	10,9	7,8	6,2	27,9
1551 Eide	61	57,4	18,0	4,9	6,6	13,1
1557 Gjemnes	46	58,7	19,6	4,3	4,3	13,0
1563 Sunndal	98	55,1	22,4	3,1	7,1	12,2

Gjennomføring av videregående opplæring Fullført og bestått etter normert tid og fem år, etter kommune – 2008-kullet

	Fullført på normert tid	Brukt mer enn normert tid	Fullført og bestått etter 5 år
Sunndal	66,3	13,0	79,3
Møre og Romsdal	59,5	14,0	73,5

Folkehelseprofil – et utvalg faktorer Sunndal kommune

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jf. lov om folkehelsearbeid.

Faktorer	Virkosmhet	Sunndal kommune	Fylke	Norge
Lavinntekt 0-17 år		13	8,7	11
Barn av enslige forsørgere		18	14	15
Arbeidsledige 15-29 år		2	2,3	2,7
Ensomhet, Ungdata		14	17	18
Fornøyd med lokalmiljøet, Ungdata		65	71	70
Trives på skolen, 10 klasse		81	86	85
Alkohol – har vært beruset		19	12	14

Tabell: Folkehelseprofil – et utvalg faktorer for Sunndal kommune. Tall i prosent.

Kilde: Folkehelseinstituttet, avdeling for helsestatistikk. For ytterligere informasjon: [Folkehelseprofil](#)

Vedlegg 5 - Helse og omsorg

Kommunebarometeret 2016 (grunnskole, barnehage og barnevern)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) - forklaring: [Kommunebarometer 2016](#) – tabeller. Endelige tall per 22. juni 2016.

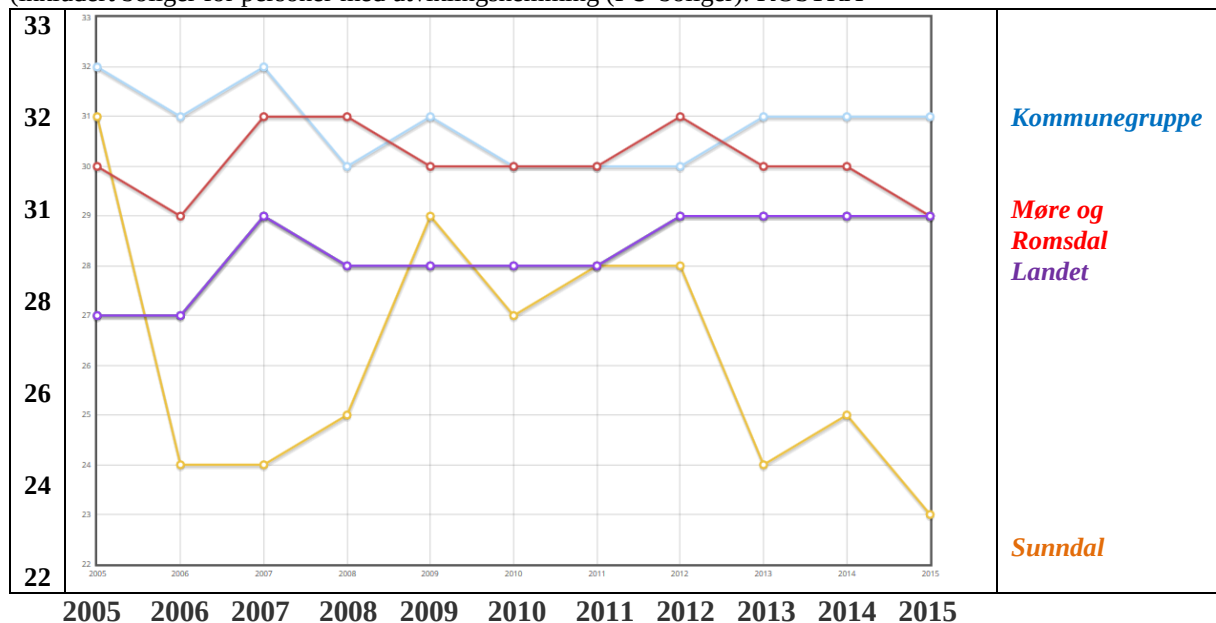
Sunndal kommune	Eldreomsorg		Helse		Sosial	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	339	-133	80	+46	154	-8

Tabell: Rauma kommunes plassering for helse, omsorg og velferdstjenester på kommunebarometeret 2016.

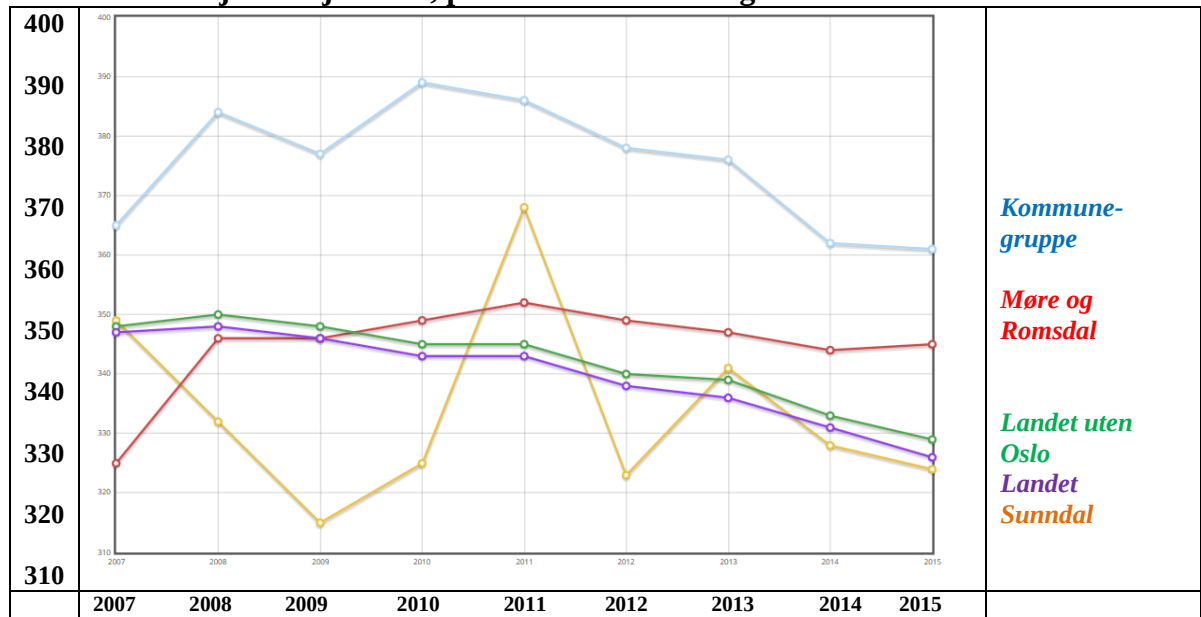
Kilde: KS Kommunebarometeret 2016. Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) – forklaring.) ([Kommunebarometer 2016](#) – tabeller)

Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av bef. 80+ -

(inkludert boliger for personer med utviklingshemming (PU-boliger). KOSTRA

Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over. KOSTRA

Vedlegg 6 - Sykefravær

Kommunestatistikk sykefravær utarbeidet av KS for perioden 4. kvartal 2014 til 3. kvartal 2015.

Sykefravær Kommune	Samlet	Lege- meldt	Egen- meldt	Arbeidsgiver- perioden	Utenfor arbeidsgiver perioden	Kvinner	Menn	Heltids- ansatte	Deltids- ansatte
Molde kommune	9,44	8,03	1,41	4	5,44	11,06	4,35	8,91	10,45
Vestnes kommune	12,2	11	1,2	4,06	8,14	13,52	5,79	11,24	13,36
Rauma kommune	10,02	9,15	0,86	3,34	6,67	10,88	6,67	10,95	8,8
Neset kommune	10,39	9,32	1,07	4,33	6,06	11,88	2,16	7,57	12,2
Aukra kommune	8,92	7,4	1,52	4,91	4,01	10	4,94	9,2	8,63
Fræna kommune	10,04	9	1,04	4,02	6,02	10,83	6,47	9,66	10,56
Eide kommune	11,01	9,88	1,13	3,83	7,18	11,95	4,4	10,8	11,3
Gjemnes kommune	9,34	8,19	1,15	5,56	3,78	9,72	6,6	12	7,87
Sunndal kommune	8,64	7,3	1,34	6,8	1,84	9,77	3,65	7,81	9,82
Kommuner	9,93	8,6	1,33	4,27	5,66	11,03	6,06	9,53	10,59

Tabell: Sykefravær knyttet til type sykemelding i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Virksomhet Kommune	Under- visning personell	Turnus- Personell	Annet Personell	Adm	Under- visning	Barne- hage	Helse pleie omsorg	Samferdsel teknikk	Annet
Molde kommune	7,2	12,17	8,45	7,21	7,07	11	11,34	7,3	4,27
Vestnes kommune	5,82	15,21	11,57	2,98	6,97	15,42	14,76	3,44	
Rauma kommune	11,62	11,09	8,84	6,21	10,27	7,3	11,79	6,4	
Neset kommune	4,65	15,22	8,57	4,24	5,37	16,39	13,93		
Aukra kommune	8,03	10,29	8,51	8,14	7,18	12,95	9,79		
Fræna kommune	8,7	11,11	9,77	5,41	7,9	16,3	11,65	5,74	7,35
Eide kommune	10,38	11,25	11,11	9,42	8,54	15,4	12,11		
Gjemnes kommune	7,43	11,79	7,94		7,53	14,18	9,9		
Sunndal kommune	4,25	12,46	7,8	8,62	4,58	8,31	11,8	6,64	5,68
Kommuner	8,17	12,07	9,5	7,36	8,46	12,56	11,35	6,67	8,33

Tabell: Sykefravær knyttet til sykemelding i ulike virksomheter/ etater i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Sykefravær utvikling over tid (KS kommunestatistikk)

Periode Kommune	4. kvartal 2012 - 3.kvartal 2013	2. kvartal 2013- 1.kvartal 2014	4. kvartal 2013 - 3.kvartal 2014	2. kvartal 2014- 1.kvartal 2015	4. kvartal 2014- 3.kvartal 2015
Molde kommune	9,26	9,07	9,60	9,74	9,44
Vestnes kommune	9,85	11,61	12,58	11,63	12,20
Rauma kommune	9,43	9,80	9,45	10,44	10,02
Neset kommune	9,98	11,64	12,39	10,53	10,39
Aukra kommune	9,38	11,26	11,32	10,19	8,92
Fræna kommune	9,11	9,05	9,09	9,33	10,04
Eide kommune	9,27	9,61	9,40	8,98	11,01
Gjemnes kommune	8,28	7,81	9,67	8,55	9,34
Sunndal kommune	7,94	8,10	7,66	8,70	8,64

Tabell: Sykefravær knyttet til kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Vedlegg 7 - Utgiftsbehov og kommunenes frie inntekter

Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferds-tjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet i utgiftsutjevningen ved hjelp av behovsindeksen. (Kilde: Kommunedata , KS's prognosemodell)

KS-konsult beskriver dette som «objektivt» utgiftsbehov:

- «Angir» innbyggernes forventede behov for tjenester
- Utgiftsutjevningen kompenserer for ulike kostnads- og etterspørselsforhold (demografi og sosioøkonomiske forhold) for at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud.
- Kommunens samlede utgiftsbehov måles/vurderes gjennom kostnadsindeksen i inntektssystemet
- Det er utarbeidet sektorvise delkostnadsnøkler for de store tjenestene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet Inntektssystemet for kommunar og fylkeskommunar 2016

NR.	Kommune	Hoved kostnadsnøkkel	Delkostnads Nøkkel	Delkostnads nøkkel	Delkostnads-nøkkel	Delkostnads-Nøkkel
			Pleie og Omsorg	Grunnskole	Barnehage	Adm, landbruk og miljø
			Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1	2	3	4	5	6	7
1502	MOLDE	0,9502	0,9940	0,9467	0,9666	0,9164
1535	VESTNES	1,0149	1,1674	1,0397	0,6982	1,1203
1539	RAUMA	1,0952	1,3243	1,0235	0,9474	1,1230
1543	NESSET	1,1326	1,4365	1,0411	0,7088	1,4572
1547	AUKRA	1,1097	1,0549	1,2922	0,9522	1,3030
1548	FRÆNA	1,0495	1,0784	1,1305	0,9248	1,0699
1551	EIDE	1,1376	1,1471	1,2623	0,9352	1,3379
1557	GJEMNES	1,1858	1,3155	1,2852	0,7677	1,5571
1563	SUNNDAL	1,0717	1,3051	1,0209	0,7868	1,1003

	Kommune	Delkostnads-Nøkkel	Delkostnads-nøkkel	Delkostnads-nøkkel	Bef. Andel
		Sosialtjeneste	Helse	Barnevern	per 1.7.2015
		Indeks	Indeks	Indeks	(promille)
1	2	8	9	10	11
1502	MOLDE	0,7102	0,9551	0,9139	5,1161
1535	VESTNES	0,6234	1,1084	1,0281	1,2866
1539	RAUMA	0,5731	1,1194	0,8356	1,4392
1543	NESSET	0,5307	1,2970	0,7775	0,5727
1547	AUKRA	0,5554	1,2660	0,9244	0,6696
1548	FRÆNA	0,7304	1,0995	1,0300	1,8792
1551	EIDE	0,6098	1,1852	1,1180	0,6683
1557	GJEMNES	0,5018	1,4078	0,7856	0,4954
1563	SUNNDAL	0,6828	1,1196	1,0371	1,3843

[Kommunedata](http://regjeringen.no) (regjeringen.no)

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 76 prosent (80 prosent når en inkluderer momskompensasjon) av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Frie inntekter korrigert for variasjonar i utgiftsbehov for kommunane.

Tabellen viser inntekt per innbyggjar i prosent av landsgjennomsnittet. Tal frå 2015.

	<i>Korrigerte frie inntekter, eksklusivt eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>	<i>Korrigerte frie inntekter, inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>
Kommune	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>
1502 Molde	98	100
1535 Vestnes	94	93
1539 Rauma	98	100
1543 Nesset	99	104
1547 Aukra	98	189
1548 Fræna	96	102
1551 Eide	97	93
1557 Gjemnes	105	108
1563 Sunndal	99	118
Møre og Romsdal	99	100

Tabell: Elementene i avtalen om inntektssystemet som påvirkes av kommunesammenslåinger.

Kilde: Foreløpige beregninger av endringer i inntektssystemet. Regjeringen.no

Kommunebarometer 2016

Endelige tall for Kommunebarometeret per 22. juni 2016. Første kolonne viser endelig rangering. Den andre kolonnen viser rangeringen av kommunene hvis man ikke hadde vektet for inntektsnivået. Den siste kolonnen viser inntekter som prosentandel av landssnittet (100 = landssnittet)

Kommune	Rangering korrigert for inntekt	Endring fra sist år	Rangering uten hensyn til korrigert inntekt	Inntektsnivå – korrigert inntekt (100 = snitt)
Eide kommune	196	-12	292	92,2
Fræna kommune	274	+48	300	101,6
Molde kommune	202	-1	221	101,2
Aukra kommune	283	+16	31	186,5
Nesset kommune	269	-136	280	103,6
Sunndal kommune	173	-51	63	118,5
Vestnes kommune	366	+12	411	93,6
Gjemnes kommune	114	-17	101	106,4
Rauma kommune	188	+ 46	217	100,4

Av i alt 428.

Vedlegg 8 - Nytt inntektssystem

1. Den første kolonnen etter kommunenavnet viser fordelingsvirkningen av forslaget til ny kostnadsnøkkel for kommunene. De er beregnet på kriteriedata og utgiftsbehov fra 2014.
2. Den andre kolonnen viser den isolerte effekten av det graderte basiskriteriet. Basistilskuddet vil med denne modellen utgjøre en mindre andel av rammetilskuddet til kommunene. Det resterende beløpet er fordelt på alle kommuner med et likt beløp per innbygger.
3. Den tredje kolonnen viser fordelingsvirkningene av forslag til endringer i de regionalpolitiske tilskuddene og småkommunetilskuddet. I forhold til i 2016 er disse tilskuddene redusert med i underkant av 80 millioner kroner, og dette beløpet tilbakeføres til innbyggertilskuddet med et likt beløp per innbygger (15 kroner).
4. Den fjerde kolonnen viser den totale virkningen av endringene i inntektssystemet, og er summen av de tre foregående kolonnene.
5. Den femte kolonnen viser den isolerte effekten av inntektsgarantiordningen. Denne ordningen skal skjerme kommunene mot en brå nedgang i rammetilskuddet. Den sikrer at nedgangen ikke skal være større enn 300 kroner per innbygger under den gjennomsnittlige veksten på landsbasis. Dette gjør at effekten av det nye inntektssystemet spres over flere år.
6. Den siste kolonnen viser førsteårsvirkningen av det nye inntektssystemet, inkludert inntektsgarantiordningen og anslått vekst i frie inntekter neste år. Veksten i frie inntekter er anslått til 3,45 milliarder kroner, og den er fordelt med et likt beløp per innbygger (668 kroner). Med inntektsgarantiordningen og veksten i de frie inntektene neste år, får alle kommuner en vekst i inntektene neste år.

I kommuneproposisjonen er det oppgitt tall per innbygger. KS har regnet det om til tall per kommune, for å gjøre tabellen mer sammenlignbar med tidligere beregninger som er gjort.

1000-kroner

		Ny kostnadsnøkkel	Basis kriteriet	Regional-politisk tilskudd	Total virkning Nytt inntekts-system	Inntekts-garanti-ordningen	Første års virkning inklusiv vekst i frie inntekter
1502	Molde	4856	1029	396	6281	-1267	22644
1535	Vestnes	2254	-2086	248	416	-322	4575
1539	Rauma	-1526	-1385	320	-2591	0	2382
1543	Neset	431	-164	45	312	-143	2157
1547	Aukra	-870	-2204	52	-3022	1816	1109
1548	Fræna	-3367	-1634	147	-4854	1448	3132
1551	Eide	478	-2854	52	-2324	1119	1108
1557	Gjemnes	-929	-1218	-1602	-3749	2851	826
1563	Sunndal	2418	-2848	537	107	-343	4543

Kommuner som velger å slå seg sammen, skjermes mot endringene i inntektssystemet. De beholder basistilskudd og regionalpolitiske tilskudd på dagens nivå i 15 år, pluss en nedtrapping i fem år, gjennom inndelingstilskuddet. Dette er ikke tatt med i tabellen.

Kilde: [KS](#)

Vi viser også til Prop. 123 S (2015–2016) [Kommuneproposisjonen 2017](#)